СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
(18–19 жовтня 2019 року, м. Львів)

Львів
ЛДУФК
2019

УДК 379.85:796.5(477)
С 89

Рекомендовано до друку вченою радою
Львівського державного університету фізичної культури
імені Івана Боберського
(протокол № 3 від 24.09.2019 року)

Редакційна колегія:
д-р геогр. наук, проф. І. М. Волошин;
канд. економ. наук, доц. В. З. Холявка;
канд. наук з фіз. виховання і спорту, доц. А. О. Кухтій;
канд. геогр. наук В. В. Худоба;
викл. В. К. Лабарткава;
викл. О. В. Никига

С 89 **Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туризму в регіонах України :** матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (18–19 жовтня 2019 року, м. Львів). – Львів : ЛДУФК, 2019. – 64 с.

ISBN 978-617-7336-52-4

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туризму в регіонах України», у яких висвітлено широке коло теоретичних і прикладних проблем, що охоплюють такі актуальні напрями сучасних регіональних туризмознавчих досліджень, як географія туризму; аналіз економічних, соціальних та екологічних аспектів туристичної діяльності; стратегічне планування розвитку туристичних систем; роль інновацій та інноваційних технології в туризмі, модернізація готельно-ресторанного бізнесу.

Для науковців, викладачів, студентів, працівників туристичного бізнесу та сфери управління, а також усіх, хто цікавиться регіональними проблемами розвитку туризму в Україні.

УДК 379.85:796.5(477)

ISBN 978-617-7336-52-4

© Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, 2019

ЗМІСТ

Людмила МАТВІЙЧУК,
Ірина КАРПЮК, Андрій ГАЗЮК

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ 5

Іван ВОЛОШИН,
Богдан КОЗАК, Анастасія ПОНОМАРЕНКО

ПОСЕЛЕННЯ БІЛИХ ХОРВАТІВ В УКРАЇНІ 8

Галина ЩУКА

СТЕРЕОТИПИ ТУРИСТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ: АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТТІ 12

Павло ШТОЙКО

РЕКРЕАЦІЙНІ УМОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНО-АРХІТЕКТУРНОГО ЗАПОВІДНОГО КОМПЛЕКСУ «ПІДГІРЦІ-ПЛІСНЕСЬКО» 15

Оксана ФАСТОВЕЦЬ

ПІДГОТОВКА ГІДІВ-ІНТЕРПРЕТАТОРІВ СПАДЩИНИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ 19

Тетяна МІРЗОДАЄВА,
Ліна ДУБИЦЬКА

ОПТИМІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ ХОСТЕЛІВ ЧЕРЕЗ АВТОМАТИЗАЦІЮ РЕЦЕПЦІЇ 23

Володимир ХУДОБА

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ЛАНДШАФТНОМУ ПАРКУ «РАВСЬКЕ РОЗТОЧЧЯ» 27

Олена ГАВРИЛОВА

СУЧАСНИЙ СТАН УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ 31

Павло КУЧЕР, Іван ВОЛОШИН

ГЕОПРОСТОРОВЕ ПОШИРЕННЯ
ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ 36

Валентина ЛАБАРТКАВА

ГЕОПРОСТОРОВЕ ПОШИРЕННЯ
САКРАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ТУРКІВСЬКОГО РАЙОНУ 39

Марія ВІЗЕРСЬКА

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД
ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ 44

Ірина ДИДІВ

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ 48

Ольга ЧЕТИРБУК

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ 51

Олександр ЗАХАРЧЕНКО

ТУРИЗМ ЯК СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ:
РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ 55

Орина ДОЦЕНКО

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ КІЛЬКОСТІ ЗАКЛАДІВ
РОЗМІЩЕННЯ ТУРИСТІВ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ 58

УДК 338.483

Людмила Матвійчук
доктор економічних наук, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Ірина Карпюк
аспірант кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Андрій Газюк
студент факультету екології, туризму та електроінженерії, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

Туризм загалом та зелений туризм зокрема використовують у Європі як інструмент регіонального розвитку. Пріоритетність започаткування зеленого туризму як складника туристичної галузі приписують собі деякі країни. Зелений туризм добре зарекомендував себе в країнах Східної і Центральної Європи.

У Європі формування якісних туристичних продуктів у галузі зеленого туризму посприяло розвиткові зелених регіонів. Такий туризм активно розвивається у Польщі, Фінляндії, Швейцарії, Швеції та інших країнах. За оцінками експертів, із зеленим туризмом пов'язані від 0,5 до 0,9 млн. робочих місць, до послуг туристів у Європі може бути надано понад 2 млн. місць розташування в сільських садибах [1].

Інституційний аналіз розвитку зеленого туризму в Європі засвідчив актуальність об'єднань суб'єктів туристичної діяльності. Зокрема, успішним є об'єднання усіх національних організацій зеленого туризму країн Європи, яке має назву Європейська федерація фермерського і сільського туризму (European Federation for Farm and Village Tourism – EuroGites). Основними цілями зазначеної організації є сприяння розвиткові зеленого туризму та цільове інвестування проєктів розвитку туризму.

Кожна з європейських країн має свої особливості формування туристичних продуктів та організації зеленого туризму, зокрема:

1. Італія акцентує увагу гостей на славетних історичних традиціях краю, курортному, дегустаційному та гастрономічному туризмі. Зелений туризм в Італії населення вважає основною формою підприємницької зайнятості.

2. В Австрії для формування туристичних продуктів та розвитку зеленого туризму використовують заняття зі збору трав, приготування молочних продуктів, активний гірський та ековідпочинок.

3. Фінляндія вкладає у зміст зеленого туризму відпочинок на берегах заповідних озер та річок.

4. Великобританія, у зв'язку з кліматичними особливостями, характеризується сезонністю щодо розвитку зеленого туризму. Крім того, популярність зеленого туризму спонукала англійських фермерів до об'єднання для пропозиції більш різноманітних послуг у своїх будинках.

5. Угорщина розвиває зелений туризм в останні роки швидкими темпами. На заході Угорщини 2016 року відкрито два нові готелі: Kolping Hotel у Alsopahok (округ Залу) і Club Dombogomajor у Cserszegtomaj (поруч із кордоном з Австрією). У комплексі Kolping усі вісім «натуральних» будинків обставлені сосновими меблями, у всіх будинках є kemence (угорська глиняна піч у формі стогу сіна). Законодавство Угорщини зелений туризм віднесло до сфери ведення особистого селянського господарства, тут формують відповідні пільгові податкові інструменти. «Родзинкою» зеленого туризму в цій країні є його поєднання з національними традиціями конярства [2].

6. Румунія розвиває зелений туризм насамперед у Південних Карпатах. Інтереси власників агроосель представляє Національна асоціація сільського, екологічного і культурного туризму.

7. Польське законодавство чітко розмежовує основні поняття та принципи ведення сільського зеленого туризму від інших видів туристичних послуг, що надають в місцевості, але законодавчо віднесені до підприємницької діяльності. У зеленому туризмі уряд Польщі вбачає джерело розвитку для регіонів, які мають природні ресурси для розбудови виробничих галузей економіки. Польський зелений туризм підтримує свою матеріальну базу завдяки зв'язку з селом, сільським господарством, традиційною архітектурою та інтер'єром. Агротурис-

тичним продуктом, який пропонують польські господарства, часто є лише ночівля та харчування, але нам відомо, що рентабельність об'єктів для ночівлі зростає при наданні, наприклад, інших послуг [3].

На нашу думку, актуальним для території дослідження є досвід Польщі щодо розвитку Східного велосипедного маршруту «Green Velo» – так називається найдовший велосипедний маршрут у Польщі, який є одним із найбільш комплексних «Зелених туристичних продуктів». Велосипедна траса, побудована 2015 року, проходить через 5 воєводств Східної Польщі. Уся траса протяжністю 2070 кілометрів позначена характерними помаранчевими дорожніми знаками і облаштована так, щоб велосипедисти почувалися під час подорожі комфортно.

Отже, сьогодні зелений туризм займає свою нішу на європейському туристському ринку і має немалі обсяги продажів та залучення туристів. Європейський досвід формування якісних туристичних маршрутів та розвитку зеленого туризму демонструє гнучку нормативно-правову базу, яка помітно удосконалюється разом зі змінами, що відбуваються в структурі ЄС, а також активне залучення до співпраці громадськості та приватного сектору. Проведені дослідження дають змогу місцевим органам влади визначити напрями регулювання політики розвитку зеленого туризму.

Список використаних джерел

1. Уланов Д. А. Туризм на сельских территориях: опыт, проблемы, перспективы / Д. А. Уланов // Молодой ученый. – 2013. – № 6. – С. 455–459.

2. Король М. М. Аналіз європейського досвіду організації зеленого туризму [Електронний ресурс]. / Король М. М. // Науковий вісник УЖНУ. – 2016. – Вип. 7, ч. 2. – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_2_2016ua/9.pdf

3. Матвійчук Л. Ю. Сільський зелений туризм як фактор регіонального розвитку: методологічний аспект та практичний досвід: монографія / Л. Ю. Матвійчук, І. В. Тищук. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2017. – 260 с.

УДК 338.483.12(477)

Іван Волошин
доктор географічних наук, професор кафедри туризму

Богдан Козак, Анастасія Пономаренко
студенти факультету туризму,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
м. Львів

ПОСЕЛЕННЯ БІЛИХ ХОРВАТІВ В УКРАЇНІ

За різними теоріями, частина білих хорватів склали основу чеського етносу (хорвати у Чехії також називалися «чорними»). Також вважається, що частина хорватів сформувала етнічну основу населення сучасних Прикарпаття, Закарпаття і Галичини.

Дослідники стверджують, що племена антів, склавінів, венедів та карпів, які зінтегрувалися в регіоні Верхнього та Середнього Подністров'я та Нижньої і Середньої Вісли, стали відомими як хорвати (регіональний комплекс Придністров'я та Попруття празько-корчакської культури, V–VII ст.). Алемко Ґлухак твердить, що Біла Хорватія в час найбільшого розквіту охоплювала терени від витоків Південного Бугу до півночі теперішньої Чехії, дністровський басейн в Україні, басейни рік Сяну та Вєпжу та верхів'я Вісли в Польщі, північну Словаччину, Закарпаття. Дослідник хорватського етногенезу Стєпан Крізі-Сакач, крім Галичини, вважає теренами Білої Хорватії Чехію, Моравію, Шлезію і Словаччину.

Відомий хорватський історик В'єкослав Клаіч ототожнював Білу Хорватію приблизно з територією Королівства Галичини і Володимирії, наголошуючи, що міста Перемишль, Бужеськ, Велинь, Червен, Пліснеськ і Радече – міста білих хорватів. Той самий В. Клаіч, посилаючись на московські архіви, вказує, що ще в XIX ст. жителі сіл довкола волинського міста Дубна називали себе білими хорватами. Учений М. М. Чуріч, покликаючись на архівні дані, наводить точну цифру тих, хто себе ідентифікував як білі хорвати. Що більше, інший хорватський історик Мірко Відович твердить, що ще в XIX ст. жителі сіл довкола Володимира-

Волинського називали себе хорватами. Дослідник В. Клаіч твердить, що русини Галичини, Закарпаття, Буковини, а також Волині й Поділля є прямими нащадками білохорватського племені. Вважаємо, що Біла Хорватія розміщена власне в Галичині. Цікаво зазначити, що і російські історики ідентифікують русинів Галичини і Волині з білими хорватами. Зокрема, Б. Д. Ґрєков твердить, що сучасне українське населення Галичини і Волині не є прихідцями на цій території, а автохтонними нащадками білих хорватів.

У подальші періоди білі хорвати розчинилися у нових етнічних формаціях, оскільки після X століття у писемних джерелах згадки про цей народ відсутні. Карпатських хорватів вважають одними з предків жителів Галичини.

Наприкінці XX ст. на теренах Галичини було виявлено понад 40 городищ, більшість із яких мають площу понад 20 га (найбільші – Стільське городище із площею 250 га і Пліснеське площею 300 га), побудованих у VII–X ст. та співвіднесених із білими хорватами. Частина городищ проіснувала до XIV ст.н.е. Дослідження проводить Верхньодністрянська археологічна експедиція НАН України.

Село Стільсько розташоване на відстані 10 км на схід від районного центру Миколаєва на Дністрі. Стільсько – це не просто село на Львівщині, а столиця чималої країни, точніше, колишньої Білої Хорватії. Нині тут на великих площах розташоване Стільське городище – найбільше серед усіх, подібних до нього, давньослов'янських об'єктів. Воно розміщене на пагорбах, що вкриті буковим лісом. Перша письмова згадка про Стільсько датована XIV століттям.

Велика (її ще називали Біла) Хорватія (прадавня батьківщина сучасної Хорватії) – це в минулому велика країна на території Прикарпаття. І саме Стільсько, як виявилося нещодавно, було її столицею. Саме тут вирувало життя білих хорватів у IV–X століттях, тут був справжній тогочасний мегаполіс на площі 250 гектарів.

Збереглося чимало пам'яток історії: скелі, печера, підземні лабіринти і навіть жертовники (трапляються жертовні ями). Площа Стільського городища сягає 15 гектарів, оборонні стіни простягаються на 10 кілометрів. Вважають, що під городищем підземне місто, про що свідчать підземні лабіринти. У Стільську відкритий Етнографічний шкільний музей, який налічує близько 460 експонатів, пов'язаних з історією поселення.

Ще до проведення розкопок у Стільську привернули увагу науковців цікаві місцеві топономи та давні легенди. Зокрема, збереглися такі назви: Золоті ворота, Княжа криниця, Коморище, Вежа, Гребля, Біла Дорога, Залізна брама, Кузня, Химина долина тощо. Вони підтверджують, що тут було давнє городище. При дослідженні місцевості під назвою Кузня виявлено центр давньої металургії, у якому із болотної руди виплавлювали залізо. Під час розкопок Білої дороги було знайдено давню, мощену білим каменем дорогу.

Існує легенда про походження назви Стільська. У давні часи на пагорбах існувало місто, і мало воно потужні укріплення. Ворог обложив його, але після багатьох спроб узяти місто штурмом не зміг, тому було вирішено піти на хитрощі. Уночі, запаливши смолоскипи, ворожі війська відійшли від фортеці, імітуючи відступ. Вартував під прикриттям ночі один невеликий загін. Ключниця Хима подумала, що ворога уже немає під стінами і відчинила браму, чим і скористався ворожий загін, вдершись у місто. Після цього нападу місто було знищене дотла, залишилися тільки згарища. Уцілілі білі хорвати не захотіли селитися на них, бо це навівало страшний смуток. Отож спустилися у долину річки Колодниці і заснували там селище Стільсько, залишивши у назві села пам'ять про столицю – «стіл» та легенди про Стільське городище.

Учені-геофізики підтвердили існування під давнім містом на глибині 6–30 м величезних порожнин. Цікаво те, що пустоти мають правильні видовжені форми, тобто вони, найімовірніше, є рукотворними. Подальші пошуки та дослідження підземель археологи не проводили через брак коштів, а потрапляння в підземелля повітря загрожує руйнуванням речей матеріальної культури, які можуть там бути.

Територія давньої пам'ятки містить не лише Стільське городище, а й святилища та інженерні споруди у навколишніх населених пунктах. Зокрема, за 8 км на захід у північній околиці Миколаєва зберігся давній храмовий комплекс, утворений із семи груп печер. Кожна група містить 1–7 печер. Видовбані вони у камені пісковику у людський зріст, завдовжки близько 20 м та завширшки 2,5 м. По боках деяких із них є своєрідні ніші, де зберігалися мощі монахів, що оселились у печерах. З'єднані вони між собою поперечними ходами.

У сусідньому до Стільська селі Дуброві збереглось давнє святилище та чимало печер, які сучасні мешканці використовують як погреби,

а також залишки давньої греблі та шлюзів. Святилище розташоване на камені, який у народі має назву Дірявець (через свою оригінальну форму п'єдесталу, наче підпертого колоною). На «п'єдесталі» постійно горів жертовний вогонь, на що вказують залишки попелу та обгорілої деревини. На «ніжці», яка підтримує «п'єдестал», помітні три смуги, схожі на тризуб, які уособлюють три стихії: повітря, вогонь та воду. Четверту ж стихію, землю, символізує шліфований камінь еліпсоїдної форми. Унизу під каменем було виявлено жертовну яму з кістками тварин, яких приносили у жертву.

Поруч зі святилищем у скелі видовбано десятки погребів, у яких тепер жителі Дуброви зберігають продукти. Раніше тут були печери, у яких жили монахи, а ще раніше, можливо, тут проживали волхви або давні білі хорвати, чи використовували їх для господарських потреб, як і тепер.

Руські літописи доволі скупі на згадки про племена білих хорватів, які у той час населяли територію Галичини, Буковини та Закарпаття. Лише тричі білих хорватів згадано у «Повісті минулих літ»: уперше в переліку східнослов'янських племен, які населяли Русь, удруге як про учасників походу князя Олега на Константинополь, утретє – коли князь Володимир завоював їх.

Щедріші на згадки про давніх хорватів західноєвропейські джерела. Зокрема, з них відомо про хорватського князя Сама (Самослава). Він активно вів експансію на захід, воюючи із франкським королем Дагобертом, розгромив аварів у кількох боях на сході. У час його правління Велика Хорватія займала територію сучасних Чехії, Польщі, Словаччини – на Заході, Південної Польщі – на Півночі, Адріатики – на Півдні та простягалася до Дністра на Сході, де в ті часи проживали племена білих хорватів. Після смерті Самослава Велика Хорватія розпалася на дрібніші князівства, оскільки не було створено системи успадкування князівської влади. Одним із уламків давньої слов'янської держави була Біла Хорватія над Дністром.

Згадано білих хорватів і в візантійських хроніках, зокрема у творі Костянтина Багрянородного. Він розповідає, що предки південнослов'янських хорватів живуть по той бік угрів (Угорщини) та звуть їх «білими», тому що не прийняли християнства.

УДК 338.48(477.87)

Галина Щука
доктор педагогічних наук, професор кафедри географії та туризму,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II,
м. Берегове

СТЕРЕОТИПИ ТУРИСТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ: АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТТІ

З огляду на унікальне геополітичне розташування Закарпаття, його природно-ресурсний та демографічний потенціал, історико-архітектурну спадщину тощо туризм є найбільш привабливою сферою для інвестицій та розвитку як з боку держави, так і приватного бізнесу.

Попри те, що останніми роками помітна позитивна динаміка в розвитку регіонального туризму, вважаємо, що ці показники були б значно вищими за відмови від спрощеного розуміння маркетингу в туризмі та впровадження відповідного маркетингового інструментарію в практику управління туристичними підприємствами.

У нашому дослідженні дефініцію «стереотипи» трактуємо за Р. Чалдіні: «Це впорядковані, детерміновані культурою "картинки світу" в голові людини, які, по-перше, економлять її зусилля для сприйняття складних соціальних об'єктів та, по-друге, захищають її цінності, позиції та права» [1].

До найпоширеніших і тому найбільш небезпечних для розвитку галузі стереотипів щодо туристичного маркетингу ми зараховуємо такі:

- *Маркетинг – це панацея від усіх бід.* Для успішної діяльності підприємства достатньо ввести посаду маркетолога та розмістити рекламу. При цьому що таке маркетинг і чим займається маркетолог, ніхто пояснити не може.
- *Маркетингом може займатися будь-хто, головне – бажання.* За аналогією з бізнесом та туризмом, більшість (якщо не всі) власників туристичного бізнесу в цьому регіоні не мають не те що відповідної освіти, а іноді освіти взагалі.
- *Маркетолог – креативна особистість.* Від нього не очікують аналітичного мислення, володіння маркетинговими інструментами,

вміння проводити необхідні дослідження, планувати продуктову політику і т.д. Він повинен із певною періодичністю пропонувати якісь цікаві ідеї, що неодмінно забезпечать надприбутки.

- *Маркетинг = продажі.* Більшість власників і керівників туристичного бізнесу Закарпаття вважають, що основне завдання маркетолога – продавати продукт / послугу, на це зосереджують увагу та вважають основним показником діяльності маркетолога.
- *Сучасний туристичний ринок – це ринок виробника.* Незважаючи на те, що більшість власників не володіють термінологією, думають вони саме так: турист ніде не дінеться. Робити цей висновок дає змогу той факт, що в останні роки регіональний туризм демонстрував зростання без значних додаткових капіталовкладень у маркетинг. Вони не пов'язують це явище з анексією Криму.
- *Маркетинг не вимагає значних фінансових ресурсів.* Більшість власників виділяють мінімальні кошти на маркетинг, в основному на рекламну діяльність, роблять це безсистемно або ж не виділяють зовсім.
- *Віддача від маркетингу має бути відразу, до того ж відчутна (чітко прорахований прибуток).* Звучить це так: «Вихлоп який?»
- *Вивчення споживача – марнування часу.* Пропонують усереднений турпродукт. У результаті в оздоровчому комплексі, розрекламованому як найкраще місце для рекреації людей із нервовими розладами, біля басейнів продають алкоголь і проводять активні розважальні програми для дітей та їхніх батьків.
- *Літні люди – це не найліпший контингент, тому не наш споживач:* низька платоспроможність, обмежене коло потреб, конфліктність. Проте, за даними статистики, більшість споживачів турпродукту Закарпаття – літні люди.

Ми перерахували лише основні стереотипи, на яких будують діяльність дрібні та середні туристичні підприємства Закарпаття. Треба зазначити, що більшість бізнесменів не знають і не розуміють не лише споживача власного турпродукту, а й конкурентної переваги, його відмінності. Зневажливе ставлення практиків до маркетингу зумовлене кількома причинами, серед них такі:

- відсутність відповідного рівня освіти;
- відірваність результатів маркетингових досліджень від життя (за основу беруть статистичні дані, які не відповідають дійсності.

Бізнесмени, які самі подають неправдиву інформацію, розуміють це як ніхто інший);

- професіоналізм і цінова доступність регіональних маркетологів: дрібні підприємці не можуть собі дозволити послуги висококваліфікованих фахівців – дорого, інші ж пропонують послуги настільки низького рівня, що лише посилюють недовіру.

З огляду на те, що складний, багатоетапний процес маркетингу замінюють окремими одиничними діями, досить непослідовними та непрофесійними, туристичний потік у регіон цього року значно зменшився.

Очевидно, що ламати стереотипи складно. Перемогти зневажливе ставлення практиків до науки – теж непросто. Але бізнесмени вміють рахувати свої гроші. Уже зараз, хоча ще немає даних офіційної статистики, вони недоотримали за сезон (порівняно з минулим) значні кошти. І це викликає не лише занепокоєння чи незадоволення. Це спонукає до дії.

Саме зараз представникам влади необхідно взяти у свої руки процес управління розвитком туристично-рекреаційної галузі, залучити до цього науковців і загальними зусиллями зробити закарпатський туристичний продукт конкурентоздатним спочатку на вітчизняному туристичному ринку, а потім – і на зарубіжному.

Список використаних джерел

1. Чалдини Р. Психология влияния [Электронный ресурс].– Режим доступу: http://azps.ru/hrest/88/2408590.html

УДК 338.48–6:7/8

Павло Штойко
доктор географічних наук, професор кафедри туризму,
Львівський державний університет
фізичної культури ім. Івана Боберського,
м. Львів

РЕКРЕАЦІЙНІ УМОВИ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНО-АРХІТЕКТУРНОГО ЗАПОВІДНОГО КОМПЛЕКСУ «ПІДГІРЦІ-ПЛІСНЕСЬКО»

Ландшафтно-архітектурний заповідний комплекс «Підгірці-Пліснесько» геоструктурно належить до Волино-Подільської височини, а точніше до Подільської з її крайнім високим асиметричним уступом – Гологоро-Кременецьким кряжем. Він обривається в бік Малого Полісся – внутрішньо пониженої акумулятивно-денудаційної плоскохвилястої низовини (сточище Верхнього Бугу і Стиру). Її як природну область відносять до Поліської фізико-географічної провінції зони мішаних лісів [1]. Для рельєфу цієї місцевості характерні численні горби та горбисті поверхні з глибоким долино-балковим розчленуванням. Гологірський кряж (пасмо) відділений Золочівською «затокою» від Верхньобузького і простягається в бік смт Підкаменя, звідки починаються Товтри – унікальний витвір природи – бар'єрний риф, складений літотамнієвими водоростями, молюсками, серпулами. Утворився у прибережних теплих водах баденського і сарматського морів.

Ландшафтно-архітектурний заповідний комплекс «Підгірці-Пліснесько» з Верхньобузьким пасмом межує з одним із природних районів Малого Полісся – Бусько-Бродівським [2]. Уздовж його зіткнення з Поділлям місцями уціліли останці. Поверхня верхньокрейдових мергелів Волино-Поділля (380–400 м), зокрема територія дослідження, покрита міоценовими пісками і пісковиками. Рельєф – горбисто-пасмовий, розчленований балками і долинами річок, чергуються місцевості крутосхилового та пологосхилового горбогір'я. Від Подільської височини відчленовані ерозією окремі останці, які в районі «Підгірці-Пліснесько» простяглись ерозійно-останцевою групою з висотами до 350–400 м –

від Підгірців уздовж краю Поділля: г. Кам'яна (421 м) над Жарковим, г. Високий Камінь над с. Голубицею, г. Підкам'янська (403 м) [2].

У Верхньобузькому пасмі, на відміну від Гологір, серед порід більш поширені піски, малопотужні пісковики, глинисті мергелі, податливіші до ерозійного впливу.

Обидвом поселенням «Підгірці–Пліснесько», як і всьому Верхньобузькому пасму, притаманна значна розчленованість території, відповідно значна лісистість. Висоти дещо менші, як у Гологорах, але досить значні (450 м), розчленованість північного краю Поділля більш інтенсивна. Численні «затоки» (до прикладу, Пониквинська «затока»), «острови» (біля с. Білий Камінь), «півострови» (Зозулівський, Олеський, Ясенівський) – останці Подільського плато.

Пеняківською прохідною долиною протікає р. Луг (сточище р. Дністра, впадає в р. Серет), яка, перетинаючи Верхньобузьке пасмо, виходить на Підгірці. Це пасмо завершується Боратинським «півостровом». Звідси починається Кременецький кряж («пасмо», «гори»).

Ландшафтно-архітектурний заповідний комплекс «Підгірці-Пліснесько» розміщений на межі Подільського (Верхньобузький [Вороняки]) та Малополіського рекреаційно-туристичного району. Вони введені до маркованого туристичного культурологічного маршруту «Золота підкова Львівщини», що містить окремі замки Малого Полісся – Олеський, Підгорецький, Золочівський.

Цікавим туристичним об'єктом природи є парки й пам'ятки садово-паркового мистецтва, зокрема окремі дерева, алеї, скелі, ландшафтні комплекси, які мають наукову та природно-історичну цінність. В історико-архітектурній спадщині найважливішими є пам'ятки оборонної архітектури – замки, фортеці, оборонні храми, міські укріплення тощо.

Ландшафтно-архітектурний заповідний комплекс «Підгірці-Пліснесько» розміщений у с. Підгірці й бере початок від давньоруського міста Пліснеська. Його територія розташована в південній частині села. Сам характер забудови села зумовлений значним пересіченим рельєфом на зламі, як зазначено, двох фізико-географічних областей. Окремі поселення згруповані відповідно до свого розташування – Долішні Підгірці (Долина), Горішні Підгірці (Гора), Загірці, Пліснеська, Лісовики тощо. Пам'ятка археології X–XIII ст.– городище літописного міста Пліснеська й курганний могильник давньоруського періоду, пам'ятка архітекту-

ри – Підгорецький замок XVII–XVIII ст., гетьманський заїзд та костел Воздвиження і Святого Йосифа XVIII ст., ансамбль замкового парку XVII–XX ст., дерев'яна церква Святого Архистратига Михаїла XVIII ст., втрачена внаслідок пожежі 2006 р., ансамбль монастиря Святого Онуфрія Чину святого Василія Великого [3]. Зазначені пам'ятки внесено до Державного реєстру національного культурного надбання України.

Підгорецький замок – це один із перших музейних комплексів України, які почали формуватися у XVIII–XIX ст. Він має форму квадрата з п'ятикутними бастіонами на рогах. Збудований із цегли і каменю. Вістря бастіонів увінчують витончені з каменю шестигранні сторожові вежі (кавальєри).

Замковий комплекс має костел-мавзолей, заїжджий двір першої половини XVIII ст. «Підгорецький парк» належить до пам'яток садово-паркового мистецтва державного значення. Композиційний і просторовий задум замкового комплексу вирішений як система садів із поєднанням особливостей садово-паркової архітектури італійського та французького стилів. Незабутні враження від Підгорецького замку і пам'ятки садово-паркового мистецтва «Підгорецький парк» мають відвідувачі. Зацікавленість Підгорецьким замком збільшилася після того, як його передали Львівській галереї мистецтв і він отримав статус експозиційного об'єкта.

Плісниське городище є унікальною і найбільшою на Львівщині пам'яткою раннього середньовіччя. Воно розміщене поблизу однойменного хутора Пліснеська (залишки слов'янського поселення та давньоукраїнського міста, яке згадується в літописах 1188, 1233 рр. і в «Слові о полку Ігоревім». Пліснесько – давньоруське укріплене поселення, одне з найбільших міст Галицького (згодом Галицько-Волинського) князівства – центр ремесел і торгівлі стародавньої Руси. У 1241 р. його знищив хан Батий. Упродовж наступних двох сторіч лише частина городища була ще заселеною, а в XV ст. про Пліснесько втрачено писемні згадки. Нині на території городища є василіанський монастир.

Ландшафтно-архітектурний комплекс «Підгірці-Пліснесько» має зручне сполучення з автомагістраллю «Київ–Чоп» і відгалуженням автомобільної дороги «Броди–Золочів».

Реальні можливості подальшого розвитку рекреаційних умов (і ресурсів) туристичної привабливості (атрактивності) ландшафтно-

архітектурного заповідника «Підгірці-Пліснесько» зумовлює необхідність проведення детального ландшафтознавчого аналізу, зокрема рекреаційних умов та естетично-пейзажної привабливості. Для потреб рекреаційно-туристичного потенціалу комплексу потрібно скласти (і систематично поновлювати) відповідні комплексні картосхеми з обґрунтуванням їхньої прикладної доцільності. Важливо враховувати в них диференціацію природних умов та рекреаційних ресурсів – морфометричних, кліматичних, гідрологічних, лісових та ін., а також поєднати їхні пріоритетні напрями з розвитком туристичної галузі району.

Список використаних джерел

1. Муха Б. П. Мале Полісся // Географічна енциклопедія України : 3-х т.,– Київ, 1990.– Т. 2.– С. 318–319.

2. Природа Львівської області / за ред. К. І. Геренчука.– Львів : Вид-во Львівського університету, 1972.– 152 с.

3. Чобіт Д. Підгірці: історико-архітектурна перлина України. / Д. Чобіт – Броди : Просвіта, 1998.– 64 с.

УДК 338.48-32

Оксана Фастовець
доцент кафедри туризму,
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ

ПІДГОТОВКА ГІДІВ-ІНТЕРПРЕТАТОРІВ СПАДЩИНИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Ринкові умови, що склалися у XXI ст., зумовили значні зміни у взаємодії системи освіти та бізнесу, як у сфері підготовки, так і підвищення кваліфікації фахівців. Зазначимо, що структура зайнятості завжди орієнтувалася на фахівців, які мають необхідні компетенції, проте останнім часом відбувається переорієнтація у підходах у підготовці фахівців, від галузевого до більш регіонального, орієнтованого на потреби ринку праці в регіоні. Водночас виникають нові напрями перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників сфери туризму у контексті сталого розвитку. До відносно нових можна зарахувати підготовку гідів-інтерпретаторів, які поєднують функції екскурсовода, психолога та актора. Гіди-інтерпретатори залучають аудиторію до аналізу, провокують емоції замість застарілого подання фактичної інформації у формі монологу. Інтерпретація передбачає інтерактивність: зацікавленість народжується, коли відвідувач сам відкриває таємниці, а не отримує готові відповіді.

У 2016 р. за запрошенням волонтерської організації Києво-Могилянської академії «Зелена хвиля» відбулося навчання у тренерів Національної асоціації з інтерпретації США (NAI). За підсумками тренінгу 14 осіб отримали перші в країні сертифікати гідів-інтерпретаторів. Пізніше до них додалися ще 4 (двоє навчалися в США, двоє – у Європі), а також є один сертифікований тренер – Наталія Гудкова. Деякі випускники працюють у музеях, ще інші – в національних парках.[1]

Уперше проблема дбайливого ставлення до природної спадщини загострилася у США в 50-х рр., коли локальний туризм перетворився на масовий завдяки розвиткові мережі доріг. Туристи почали затоптувати та засмічувати національні парки, руйнувати та розтягати на суве-

ніри унікальні об'єкти. Розв'язання проблеми запропонував журналіст Фріман Тілден у 1957 р. у книзі «Інтерпретуючи нашу спадщину». Була сформульована концепція «інтерпретації природної та культурної спадщини», головною метою якої є емоційне залучення людей, які відвідують музей або національний парк: створити відчуття причетності, щоб вони набули бажання зберегти від руйнування те, за чим спостерігають. Зазвичай у нацпарках США працюють сертифіковані гіди-інтерпретатори.

В Україні в Київському науково-природознавчому музеї на екскурсіях гіда-інтерпретатора школярі проходять квести, грають у детективів та кухарів. Кожному учасникові екскурсії «Лабораторія прянощів» роздають шматочки різних прянощів та пропонують проекспериментувати з ними; пояснюють, як гвоздику або мускат використовують у косметології або медицині; наприкінці пригощають чаєм та яблучним пирогом із корицею. Усього в музеї розроблено близько 30 маршрутів екскурсій. За 2 останні роки, відколи у музеї почали проводити екскурсії-інтерпретації, кількість відвідувачів зросла в чотири рази. Кожна екскурсія впливає на зміну ставлення відвідувачів до експонатів, музею та науки в цілому.

У Міжріченському ландшафтному парку на Чернігівщині гіди-інтерпретатори створили екологічну стежку «Журавлина». На екскурсіях, які проводять волонтери Києво-Могилянської академії, можливо самостійно спостерігати за птахами та косулями, знайомитися з рідкісними рослинами, вивчати історію краю у партизанській землянці, на язичницькому святилищі.

Сертифікований гід-інтерпретатор Анна Кузе – науковий співробітник Львівського природознавчого музею НАН України – координує перший в Україні курс birdwatching (спостереження та визначення птахів) – BirdID. Будь-хто з охочих має можливість навчитися визначати птахів у природі за зовнішнім виглядом та співом.

Здійснення проєкту ЕС «Карпатські вузькоколійки» у Івано-Франківській області створили перший в Україні справжній інтерпретаційний центр – «Центр спадщини Вигодської вузькоколійки», де зібрана інтерактивна інформація про природу, історію та народні ремесла краю; зібрано все, що може стати у пригоді туристам: інтерактивна експозиція природи, історії та народних промислів Вигодщини; школа юних

натуралістів, де представлені мікроскопи для того, щоб розглядати рослини на клітинному рівні; продаж карт та оренда обладнання для спостереження за птахами та тваринами; магазин сувенірів. Основною атракцією є подорож на справжньому старовинному потязі, який колись перевозив деревину. Потяг повільно рухається вузькоколійкою, даючи змогу відвідувачам милуватися унікальними пейзажами, спостерігати за життям типових бойківських селищ, відчувати на своєму обличчі сонячні промені або краплини дощу. Маршрут розпочинається у смт Вигода Долинського району Івано-Франківської області. Туристам пропонують на вибір 2 маршрути: класичний (Вигода – Дубовий кут до Мізунських водоспадів, 13 км) та гірський (Вигода – Дубовий кут – Солотвино – Соболь до підніжжя гори Магури).

Підготовкою фахівців туристичного супроводу почали активно займатися в регіонах України. Зокрема, департамент культури, туризму та курортів Херсонської обласної державної адміністрації разом із Громадською спілкою «Всеукраїнська асоціація гідів» (ВАГ) та Національною туристичною організацією (НТО) здійснював у березні – червні 2019 р. навчання гідів Херсонської області. Навчальний курс «Туристичний гід» розробили фахівці туристичної справи – гіди-практики, сертифіковані методисти та тренери за вимогою ДСТУ EN15565:2016 (EN15565: 2008, IDT) «Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів». Обмежень для навчання за віком та базовою освітою немає. Проте обов'язковою умовою для зарахування на курс є наявність диплома про вищу освіту (бакалавр, магістр). За результатами навчання видають сертифікат єдиного зразка, розроблений ВАГ спільно з НТО «Україна», що стане основою для подання документів до державного реєстру гідів.

Курс містить 620 годин лекційних, практичних занять, згідно зі стандартом ДСТУ 15565:2016. Усі методисти та тренери ВАГ сертифіковані міжнародними організаціями та мають практичний досвід з підготовки фахівців. Курс передбачає очні заняття (лекції, практичні заняття) 2 рази на тиждень, 2 лекції (дистанційно, онлайн – лекції, вебінари тощо), а також тренінги: комунікаційний тренінг, який проводить тренер вищої категорії WFTGA – Г. Чудновець. Також до програми введено тренінг з інтерпретації культурної та природної спадщини, який проводить сертифікований тренер Державної екологічної академії – В. Арещенко.

За результатами навчання слухачі курсу опанували навички використання методик підготовки та проведення екскурсії на автотранспорті; методик розроблення авторських екскурсій; методик та практики інтерпретації історичної, культурної та природної спадщини; методик розроблення та апробації туристичних маршрутів; використання інформаційних ресурсів при складанні контрольних текстів екскурсій; сучасних методик проведення екскурсій для різних груп екскурсантів.

Під час здійснення навчання курсанти мають постійний доступ до навчально-методичних матеріалів на Ґуґл-диску; аудіозаписи навчальних матеріалів (лекції, пояснення до презентацій); отримати індивідуальні консультації з викладачами курсів за допомогою засобів комунікації (web-платформа, skype, viber).

Отже, перепідготовка професійних музейних екскурсоводів та гідів у гідів-інтерпретаторів дасть змогу відвідувачам отримувати більш глибокі емоції, відчути причетність і бажання зберегти від руйнування довкілля.

Список використаних джерел

1. Гудкова Наталя. Як проводити екскурсію цікаво [Електронний ресурс] / Наталя Гудкова // http://www.culturebridges.eu/success_stories/nataliya_gudkova (дата звернення: Режим доступу 15.04.2019).

УДК 338.488.2

Тетяна Мірзодаєва
доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу

Ліна Дубицька
студентка факультету готельно-ресторанного
та туристичного бізнесу,
Національний університет харчових технологій,
м. Київ

ОПТИМІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ ХОСТЕЛІВ ЧЕРЕЗ АВТОМАТИЗАЦІЮ РЕЦЕПЦІЇ

Всеукраїнська хостел асоціація нараховує понад 80 хостелів у найбільших містах України (у Києві – 42, Львові – 20, Одесі – 14 і т.д.) [1]. Хостел – це різновид готелів із невеликим набором послуг, дешевий молодіжний готель на зразок гуртожитку.

Обслуговування клієнта в хостелі передбачає вибір готельного номера; вибір переліку необхідних супутніх послуг; прийняття оплати за мешкання та обрані послуги [2].

У модернізованих хостелах, власники котрих переймаються робочим часом працівників та комфортом гостей при стандартних операціях заселення та виселення, знайшли спосіб автоматизувати ці процеси задля поліпшення якості обслуговування.

Щоб зменшити навантаження на працівника, існують автомати для заселення та виселення. Зокрема, гість завдяки номеру бронювання чи своїй e-mail адресі самостійно знаходить своє бронювання у системі, вводить усі потрібні дані, здійснює оплату бронювання (якщо воно ще не оплачене) і отримує ключ-картку для входу в хостел та свій номер. При цьому йому непотрібно чекати свою чергу для заселення, якщо адміністратор зайнятий іншими гостями, отже, адміністратор отримує більше часу для надання інформації з нагальних питань іншим гостям.

Переваги системи автоматизаного самостійного заселення та виселення:

1. Самообслуговування не означає відсутність сервісу. Відповідь на потреби та задоволення очікувань гостей є основним обов'язком кожного співробітника готелю, чи то керівник, адміністратор або покоївка. І те саме стосується готельної технології з погляду програмних додатків або пристроїв цифрового кіоску. Реєстрація гостей та реєстрація заїзду для багатьох людей є втомливими процедурами, які вони з радістю пропускають або завершують у приватному порядку. У зв'язку з цим, надання гостям варіантів самостійної реєстрації може тільки сприяти їхньому комфорту і поліпшенню досвіду після перебування, що також підвищує задоволеність клієнтів готелем загалом.

2. Персонал може зосередитися на важливих речах. Сьогоднішні мандрівники очікують, що їм буде надано свободу вибору та гнучкість у використанні самообслуговування для деяких своїх взаємодій із будь-яким бізнесом, зокрема готель. Насправді час реєстрації не є ідеальним моментом, щоб сказати «привіт» і скласти гарне перше враження. Гості часто втомлені, мають багаж, кричать діти тощо. Усе це означає, що за допомогою самостійної реєстрації та інших варіантів самообслуговування можна повністю змінити спосіб обслуговування гостей – або зробити це з меншою кількістю співробітників, або перевести їхню увагу на додаткові послуги, які є більш цікавими, ніж отримання реєстраційної картки та ключа. Скажімо, так: мама двох дітей не пам'ятає, як ввічливо адміністратор видавав їй ключ від кімнати, але ніколи не забуде, якщо він зміг відволікти дітей, поки вона не завершила процедуру самостійної реєстрації в автоматі.

3. Самостійна реєстрація створює можливості для продажів. У готелі самостійний чек-ін має величезну перевагу – гості обирають час відповідно до своїх можливостей та зручності. Це означає, що вони вибирають спокійний момент для реєстрації, щоб уникнути напруженого поспіху перед стійкою реєстрації. Для готелю це означає, що адміністратор отримує ще одну хвилину, щоб представити та продати додаткові послуги, наприклад, платне поліпшення категорії номеру, тури містом чи сувеніри.

4. Система сумісності. Однією з проблем із самостійною реєстрацією готелю завжди була інтеграція між додатками та пристроями, що стоять перед гостями, і системою управління нерухомістю, яку використовує готель. Передавання даних і належне розпізнавання гостей

були каменем спотикання для готельєрів, які повністю покладаються на доступні рішення самообслуговування. У цей час існують повні платформи для управління готелем, де дані доступні через декілька пристроїв і розділені між департаментами. Це означає, що після того, як домовласник позначає номер як готовий, гість може відразу забронювати його і отримати ключ.

5. Можливість змінювати дані про гостей у системі. Ще однією перевагою системної сумісності є те, що дані про гостей зберігаються коректно в готельному Property Management System і будуть доступні наступного разу, коли той самий гість відвідає готель. Такі дані можуть містити номери раніше винайнятих кімнат, спеціальні вимоги та примітки, переваги клієнтів, інформацію про компанію, якщо таке є, і так далі.

Самообслуговування в готелях з погляду автоматизованої реєстрації, вибору кімнати, безпечної оплати тощо усуває канцелярську частину роботи для співробітників фронт-офісу і залишає більше можливостей для взаємодії людей, підвищення точності рутинних операцій, зменшення витрат і поліпшення проживання гостей.

Процес заселення очима гостя:

1. Створення бронювання і приїзд до готелю (за бажанням система також допомагає гостям, що не мають бронювання та хочуть зробити його вже на місці).

2. Підтвердження бронювання / реєстрація на автоматі самообслуговування (використовуючи дані, отримані під час бронювання).

3. Оплата готівкою або кредитною карткою (якщо гість не оплатив бронювання, частка депозиту також може бути установлена).

4. Отримання квитанції та інформації про готель (додатковий контракт, ураховуючи підпис гостя).

5. Отримання запрограмованого ключа в кімнату (картка відразу функціонує і гості можуть зайти в готель).

6. Автомат перевіряє інформацію про реєстрацію в готелі (ураховуючи кількість виданих карток, їх ідентифікацію тощо).

Процес виселення очима гостя:

1. Відвідувачі вибирають на екрані кнопку «Виїзд».

2. Вхід у систему такий самий, як і при реєстрації (наприклад, за допомогою електронної пошти та номера бронювання).

3. За запитом гість повертає свої картки готелю (за втрату можуть стягувати штраф та передавати дані в службу виставлення рахунків).

4. Система аналізує всі оплати, і якщо гість ще має залишок на балансі, система виставляє запит на оплату.

5. Видалення квитанції про оплату.

6. Кіоск записує результат «Від'їзд» до системи бронювання (наприклад, інформацію про повернені картки, про оплату, про час від'їзду гостя).

Отже, проаналізувавши функції кіоску для самостійного чек-іну, можемо зробити висновок, що такий кіоск зможе швидко виконувати обов'язки адміністратора, забезпечуючи гостям та працівникам рецепції більше часу для розв'язання інших проблем.

Список використаних джерел

1. Онопченко С. В. До питання автоматизації робочого місця адміністратора готельного комплексу / Онопченко С. В. // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : зб. наук.-пр.– Луцьк, 2013.– № 4(193), Ч. 2.– С. 128–131.

2. Основні положення функціонування хостелів [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.hihostels.com.ua

УДК 338.48–6:502/504

Володимир Худоба
кандидат географічних наук, доцент кафедри туризму,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
м. Львів

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ЛАНДШАФТНОМУ ПАРКУ «РАВСЬКЕ РОЗТОЧЧЯ»

Останніми роками в Україні зростає зацікавленість екологічними видами туризму. Одним із таких перспективних об›єктів для розвитку екотуризму є регіональний ландшафтний парк «Равське Розточчя».

Екологічний туризм (англ. ecotour, ecotourism) – порівняно нове поняття в туристичній діяльності. Екологічний туризм (екотуризм) – це пізнавальні подорожі різного рівня складності як вид активного відпочинку і спосіб пізнання незайманого людиною природного середовища або її окремих елементів: пейзажів, пам'ятників природи, певних видів рослин, тварин [1].

Мета екотуризму – отримання нової інформації про природу регіону, яким здійснюють подорож, про культурно-етнографічні особливості регіону подорожі туристів, поліпшення охорони довкілля, економічного клімату в регіоні і зміна ставлення до природи із споживчого на дбайливий [2].

Регіональний ландшафтний парк «Равське Розточчя» створений згідно з рішенням Львівської обласної ради № 341 від 13 червня 2007 р. на площі 19103 га. Парк розміщений на північно-східному макросхилі Українського Розточчя та Малого Полісся в межах Жовківського та Яворівського районів Львівської області.

Розвиткові екологічного туризму на території регіонального ландшафтного парку «Равське Розточчя» сприяє чимало факторів, таких як значний потенціал природно-кліматичних та історико-культуриних ресурсів, розташування з одного боку поблизу Львова, а з другого – неподалік від державного кордону з Польщею. Близькість до пунктів

перетину кордону (до «Рава-Руська–Гребенне» – 20 км, до «Краковець–Корчова» – 60 км, до «Грушів–Будомир» – 30 км) та транспортних коридорів визначає необхідність орієнтуватися у розвитку туризму і знати зацікавлення закордонних відвідувачів. Зокрема, є інтерес до регіону з польського боку, оскільки існують родинні зв'язки, «ностальгічний туризм».

Горбистий рельєф території РЛП сприяє розвиткові таких видів рекреації, як катання на конях, також на велосипедах і лижах, піші мандрівки. Найцікавішими природними рекреаційними об'єктами вважають гідрологічний заказник «Потелицький», гори Вовковицю та Лису, стави біля сіл Руди-Крехівської та Кунина, урочище «Майдан». На території парку добре експонують геологічні об'єкти – сліди вивітрювання і відслонення порід, рештки скам'янілих дерев і морських молюсків.

Регіональний ландшафтний парк «Равське Розточчя» має потужні історико-культурні туристичні ресурси, які зосереджені в селах Крехові, Потеличі та селищі міського типу Магерові. Найвідомішими з них є дерев'яна церква Святої Параскеви і Свято-Миколаївський монастир у с. Крехові, дерев'яна церква Святого Духа у с. Потеличі та інші [3].

Екологічний туризм доцільно здійснювати в зонах регульованої та стаціонарної рекреації РЛП «Равське Розточчя» за такими напрямами: екскурсії маркованими екоосвітніми стежками; науково-пізнавальний пішохідний екотуризм; лижні подорожі та прогулянки; прогулянки, подорожі на велосипедах; прогулянки, подорожі на конях; етнографічний туризм; аматорське полювання; любительське і спортивне рибальство; прогулянки та подорожі на повітряних кулях; екстремальний екотуризм [1].

Рекреаційна діяльність є одним із пріоритетів регіонального ландшафтного парку «Равське Розточчя». Серед важливих заходів, проведених на території парку, варто відзначити облаштування місць для відпочинку (альтанки, колиби, лавки), облаштування і впорядкування пішохідної мережі, створення спеціалізованих майданчиків і ділянок. Акцент було зроблено на розвитку пізнавальних форм туризму – природничого, культурологічного, краєзнавчого. Він був забезпечений завдяки створенню тематичних стежок (екологічної, геологічної), влаштуванню місць для екоосвітніх занять і акцій (екологічні табори,

зелені школи) та розвитку інформаційно-освітньої інфраструктури. На території парку щороку популярі такі види кваліфікованого туризму як велосипедний, кінний туризм, спортивна риболовля.

За більш як десятирічну історію існування регіонального ландшафтного парку «Равське Розточчя» на його території забезпечено розвиток певного спектру основних і додаткових форм туризму. Серед основних форм необхідно вказати такі:

- відпочинковий із переважанням прогулянкових занять і занять типу «пікнік». Для прогулянок найбільше придатні піші шляхи між г. Вовковицею і г. Лисою, прогулянки навколо Крехівського монастиря;
- пізнавальний (природничий, історико-культурний) туризм на базі тематичних стежок (екологічної, краєзнавчої), через проведення екоосвітніх таборів;
- навчально-науковий передбачає природничі дослідження, які проводять школярі і студенти, а також студентські навчальні практики (із геології, геоботаніки, охорони природи).

Загалом територія парку уможливлює розвиток багатьох форм туризму, але на сьогодні найбільшу популярність має відпочинковий туризм у таких атракціях, як гора Вовковиця, літописне місто Потелич, Крехівський монастир, урочище Майдан, гідрологічний заказник «Потелицький», стави в околицях села Руди-Крехівської. Домінантними видами туризму є пішохідний, велосипедний, відпочинковий, релігійний, сільський та інші. У парку вже функціонує один пішохідний туристичний маршрут «Рава Руська – с. Потелич» та дві екологічні стежки – «Потелич» та «Бір Кунинський».

Регіональний ландшафтний парк «Равське Розточчя» має добрі передумови для розвитку сільського зеленого туризму (СЗТ) на своїй території. Отож необхідно зосередити значну увагу в рекреаційно-туристичних зонах парку, таких як Потелич, Кунин, Руда-Крехівська, Фійна, Майдан. Власникам агроосель доцільно пропонувати туристам проживання, смачну місцеву кухню, риболовлю, прогулянки на конях і велосипедами, екскурсії екологічними стежками, збір ягід і грибів, полювання [3].

Незважаючи на досягнення позитивних результатів, у туристичній сфері регіонального ландшафтного парку існує низка проблем: недо-

статнє фінансування РЛП «Равське Розточчя» із місцевих бюджетів; недостатньо розвинута мережа туристичної інфраструктури у місцях із яскраво вираженим туристичним потенціалом; не облаштовано достатньої кількості місць для короткочасного відпочинку туристів; дуже незначна кількість облаштованих туристичних маршрутів та екологічних стежок на території РЛП; мало працівників, які не можуть організувати туристичну та рекреаційну роботу на великій території парку; повільні темпи залучення інвестицій у розвиток матеріальної бази туризму.

Отже, для розв'язання цих проблем і сприяння розвиткові пріоритетних форм екологічного туризму та рекреації необхідне створення нових пізнавальних туристичних атракцій, забезпечення доступу відвідувачів до наявних атракційних об'єктів, а також розвиток інформаційно-освітньої, відпочинкової, спеціалізованої та допоміжної інфраструктури РЛП, створення спеціалізованого відділу рекреації та туризму в складі адміністрації парку.

Список використаних джерел

1. Гетьман В. І. Екотуризм на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду / В. І. Гетьман // Український географічний журнал. – 2007. – № 4. – С. 48–51.

2. Дмитрук О. Ю. Екотуризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу : навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук. – Київ : Альтерпрес, 2004. – 192 с.

3. Худоба В. Конструктивно-географічні засади оптимізації функціонування регіональних ландшафтних парків Західного Волино-Поділля : монографія / В. Худоба. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 166 с.

УДК 338.48:001(477.73)

Олена Гаврилова
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу
ВП «Миколаївська філія Київського національного університету
культури і мистецтв»,
м. Миколаїв

СУЧАСНИЙ СТАН УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки» курортно-рекреаційну сферу і туризм в Україні було внесено до переліку пріоритетних галузей економіки, в яких стимулюють інвестиційну діяльність для створення нових робочих місць [1].

На жаль, на нашу думку, що також підкріплена позиціями інших науковців і практиків (О. Гарбера, Т. Кіндрик, О. Головін), ці декларативні положення залишаються тільки на папері. Адже через політичні перешкоди, декларативність нормативної бази і відсутність належного фінансування туристичної галузі (як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні) говорити про сприятливі умови здійснення інновацій не доводиться. Саме тому інноваційні процеси в туристичній галузі Миколаївщини безсистемні.

Лише за активної державної політики у сфері туризму та підтримки місцевих органів державного управління можна досягти якісного результату. Модель державного регулювання є поєднанням заходів економічної політики та відповідних державних установ, що задіяні в реалізації цих заходів. При аналізі державної інноваційної політики варто пам'ятати про ризики. До найпоширеніших видів інноваційних ризиків належать ті, що пов'язані з нестабільністю економічної ситуації та економічним законодавством: нестабільність ринкової кон'юнктури, цін, валютних курсів; зовнішньоекономічний ризик; ризик умов інвестування та використання прибутку; ризик несприятливих соціально-

економічних змін у державі; неповна або неточна інформація щодо динаміки техніко-економічних показників, можливості нової техніки та технології; виробничо-технологічний ризик; невизначеність мети, інтересів та поведінки учасників; неповна або неточна інформація про фінансовий стан та ділову репутацію підприємств-учасників. Законодавче закріплення обов'язковості страхування інвестицій для інновацій підвищить інноваційну активність у державі.

Туристична індустрія стрімко розвивається і стає однією з пріоритетних сфер економіки, створюючи робочі місця і забезпечуючи місцевому бюджетові значні внески. Розвинена туристична інфраструктура і транспортний сектор, рекреаційні можливості і зручне розташування сприяють збільшенню туристичних потоків і, як результат, збільшенню надходжень у місцевий бюджет. Подальший розвиток туристичної галузі вимагає упровадження інноваційних технологій та управлінських методик для створення нових якісних туристичних продуктів у Миколаївській області.

З огляду на зазначену інформацію, інноваційні процеси у туристичній галузі Миколаївщини мають такі прояви через:

- **нові туристичні продукти, програми і проєкти, а також суміжні послуги;**

Із 2017 року візитівками Миколаївщини стали фестивалі «Tryhutty International Kite Festival» та «Миколаїв River Fest». Відчувається позитивна динаміка щодо відвідування Миколаївщини гостями фестивалів, наприклад, 2017 року «Tryhutty International Kite Festival» відвідали 10000 гостей, 2019 року кількість відвідувачів сягала 50000;

- **туристичні ресурси у новому ракурсі** (наприклад, «Миколаїв River Fest» та «Tryhutty International Kite Festival» (с. Трихати), адже ресурсний потенціал дає змогу проводити такі масштабні заходи;
- **сервісні інновації** – «нові канали зв'язку з клієнтами, нові системи розподілу і технологічні рішення, які змінюють пропозицію послуг на ринку, оновлюють функції фірми і вимагають структурно нових організаційних, технологічних і людських можливостей фірми» [2]. Сервісними інноваціями є використання програмного забезпечення туристичними фірмами і засобами розміщення;
- **нові технології у виробництві туристичних продуктів** (3D-тур музеями Миколаївщини; електронні системи бронювання в готе-

лях, продажу авіа-, автобусних та залізничних квитків на території України, управління інфраструктурою готелю; використання QR-кодів; упровадження ІКТ-технологій);

- **освоєння нових туристично-рекреаційних територій** – яскравим прикладом є також «Tryhutty International Kite Festival», адже до проведення цього заходу мало хто пам'ятав про с. Трихати;
- **сучасні підходи у маркетингу і менеджменті туристичних послуг** (наприклад, Е-комерція, створення віртуальних турагентств, наприклад «Advant», що на ринку надання туристичних послуг уже третій рік, але фірма працює лише в ніші виїзного туризму);
- **пошук нових ринків збуту туристичних продуктів** (наприклад, розроблення спеціальних туристичних продуктів для окремих груп споживачів. Цей напрям слабо розвинений у Миколаївській області) тощо. Просування інформації про туристичні можливості Миколаївщини в інтернеті, у соціальних мережах, а також на спеціалізованих туристичних виставках.

Однією з складових частин туристичної індустрії, що визначає її потенціал, є готельне господарство. На сьогодні у Миколаєві, за результатами моніторингу сервісу https://www.booking.com/city, є 26 засобів розміщення, із них 22 готелі та 4 хостели. До ТОР-5 найкращих готелів міста Миколаєва належать готель «Astoria» 4* (50 бронювань за добу); «Reikartz Ривер Миколаїв» 3*, (50 бронювань за добу); «Олександрівський» 3* (35 бронювань на добу); «Raziotel Nikotel» (20 бронювань разів на добу); «Reikartz Континет Миколаїв» 3* (40 бронювань на добу).

За відгуками відвідувачів кожен готель має свій рейтинг (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг готелів м. Миколаєва за booking.com

Назва готелю	Оцінка сервісу за booking.com
«Astoria» 4*	8,8
«Reikartz Ривер Миколаїв» 3*	8,5
«Олександрівський» 3*	8,3
«Raziotel Nikotel» 3*	7,9
«Reikartz Continent Миколаїв» 3*	7,7

Щодо цінової політики, то вартість номера «стандарт» у готелях «Турист» і «Миколаїв», що є одними з найбільших за номерним фондом, але, на жаль, не відповідають вимогам сервісу,– від 550 грн за добу, порівняно з «Reikartz Continent Миколаїв», де ціна сягає близько 800 грн за добу.

За даними Всесвітньої туристичної організації середня завантаженість у готелях світу становить 65–75%. В Україні цей показник коливається від 13% у Херсонській області, 37% – у Миколаївській області, до 65% – у м. Києві.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що готельна індустрія Миколаєва переживає не найліпші часи, що супроводжується певними викликами: нестабільна економіка і низький рівень платоспроможності населення; відсутність реального стандарту і невідповідність цінової політики заявленому сервісові; низький рівень завантаженості готельних підприємств в Україні; відсутність необхідної інфраструктури, відповідних сервісних умов, що також позначається на якості обслуговування туристів; загальний рівень професіоналізму працівників готельного бізнесу.

Конкуренція на ринку надання послуг індустрії гостинності вимагає постійного підвищення сервісу. З огляду на той факт, що обслуговування в готелі пов'язано передусім зі спілкуванням, то якість обслуговування туристи оцінюють набагато вище, ніж адекватність і поміркованість ціни.

Задля усунення зазначених викликів готельної індустрії доцільно збалансувати цінову політику та якість основних і додаткових готельних послуг; розробити та впроваджувати інноваційні заходи і технології для індивідуалізації готельного продукту кожного підприємства та формування нових вітчизняних брендів на ринку готельних послуг України; упроваджувати нові технології, що вплинуть на обслуговування; залучати внутрішніх та іноземних інвесторів до розбудови інфраструктури регіонального туристичного рекреаційного комплексу тощо.

Отже, сучасний стан розвитку туризму Миколаївщини не відповідає потенціалу області через низьку поінформованість туристів і потенційних інвесторів. Крім того, важливою проблемою регіону є безсистемна діяльність у впровадженні інноваційних туристичних продуктів і відсутність налагодженої співпраці між місцевими органами влади

і бізнесом, адже саме підтримка на державному і місцевому рівні малого і середнього бізнесу, що є постачальником послуг індустрії туризму, забезпечить стабільність у інвестуванні регіону.

Список використаних джерел

1. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 року № 843–р // Урядовий кур›єр від 27.11.2013. № 219 [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843–2013–%D1%80.

2. Van Ark B. (2003) Services Innovation, Performance and Policy: A Review, Synthesis Report in the Framework of the Structural Information Provision on Innovation in Services, DIALOGIC and Innovation studies, Utrecht University / Van Ark B., Broersma L., Hertog, P.– Utrecht, 2003.

УДК 338.483(477.42)

Павло Кучер
викладач кафедри туризму

Іван Волошин
доктор географічних наук, професор кафедри туризму,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
м. Львів

ГЕОПРОСТОРОВЕ ПОШИРЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Актуальність. Туристичні ресурси відіграють велику роль для розвитку туризму. Житомирська область належить до однієї із туристично найбагатших областей та має цікаві туристичні об'єкти. Зокрема, тут нараховують понад 100 туристичних об'єктів. Картосхема геопросторового поширення сприятиме розвиткові туристичної галузі у регіоні та пожвавленню туристичних потоків у межах області.

Огляд літературних джерел. Дослідженням туристичних ресурсів займаються науковці. Наприклад, учений О. О. Бейдик досліджував рекреаційну сутність та класифікацію рекреаційно-туристських ресурсів [1], О. О. Любіцева вивчала туристичні ресурси України, й зокрема Житомирської області [3]. Н. М. Паньків вивчала туристичні ресурси, туристичний потенціал території, природні, історико-культурні та соціально-економічні туристичні ресурси [5]. Картографуванням туристичних ресурсів займалися І. М. Волошин [2], М. Й. Рутинський, В. Л. Петранівський [4]. Однак картографічних матеріалів геопросторового поширення туристичних ресурсів Житомирської області із віддалями не виявлено, що, власне, і зумовило розв'язання цієї проблеми.

Виклад основних результатів. У результаті дослідження укладено картосхему геопросторового поширення історико-культурних туристичних ресурсів Житомирської області (рис. 1).

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Пам'ятники та пам'ятні місця пов'язані з життям та діяльністю відомих діячів науки, техніки та культури

Історичні пам'ятки

Архітектурні пам'ятки, будинки

Сакральні дерев'яні пам'ятки

Сакральні кам'яні пам'ятки

Курганні могильники

Музеї

Палаци

Відділ від населеного пункту

Руїни замків

Млини

Садиби

Городища

Меморіальні комплекси

Будинки залізничних станцій

111 Порядковий номер об'єкта

Рис. 1. Картосхема геопросторового поширення історико-культурних туристичних об'єктів Житомирської області

На картосхемі подано розміщення 121 такого об'єкта (історичні, архітектурні, сакральні, музеї, палаци тощо). На карті відображено віддалі від обласного центру до районних центрів області та позначено нумерацію об'єктів.

Найцікавішими історико-архітектурними об'єктами вважаємо музей-замок «Радомишль», етнографічний музей «Древлянське село», скелю «Голова Чацького» тощо. Етнографічний музей просто неба «Древлянське село» знаходиться у селі Селезівці. На території музею є садиба, музей каменів, водяний млин, землянка та інші цікаві об'єкти [6], [2].

Висновки. Картосхема геопросторового поширення туристичних ресурсів може бути успішно використана для удосконалення наявних та складання нових туристичних маршрутів у межах Житомирської області, що сприятиме активізації туристичних потоків.

Список використаних джерел

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик.– Київ : Київ. ун-т, 2001.– 395 с.

2. Волошин І. М. Туристичні ресурси України з атласом туристичних мандрівок : довід. вид. / І. М. Волошин, Л. Ю. Матвійчук, К. В. Ненько.– Львів : ЛДУФК, 2015.– 437 с.

3. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України : навч. посіб. / О. О. Любіцева, Є. В. Панкова., В. І. Стафійчук.– Київ : Альтерпрес, 2007.– 369 с

4. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство : навч. посіб.– 2-ге вид., виправл. / Петранівський В. Л., Рутинський М. Й.– Київ, 2008.– 575 с.

5. Паньків Н. М. Туристичне ресурсознавство / Н. М. Паньків.– Львів : Український бестселер, 2011.– 238 с.

6. Путівник по Україні від IgotoWorld [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/67884_nadsluchanskiy-regionalnyy-landshaftnyy-park.htm

УДК 338.48-6:7/8(477.83)

Валентина Лабарткава
викладач, аспірант кафедри туризму,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
м. Львів

ГЕОПРОСТОРОВЕ ПОШИРЕННЯ САКРАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ТУРКІВСЬКОГО РАЙОНУ

Сакральні об'єкти є невід'ємною складовою частиною розвитку туризму на Турківщині як один із засобів приваблення туристів до культури, традицій та побуту бойків. Район розміщений на південному заході області, у географічній зоні Українських Карпат із висотами 500–1400 м над р.м. Його поверхню утворюють такі гірські масиви: низькі – Верхньодністровські Бескиди (у верхній течії Дністра) та Турківська Верховина, середні – Сколівські Бескиди і Верховинський Вододільний хребет, на якому неподалік від села Верхнє Гусне є найвища вершина Львівщини – Пікуй (1408 м над р.м.). Найбільші річки – Дністер (тут розташовані його витоки), Стрий, Сян [3].

У районі наявні 262 сакральні споруди (церкви, костели, дзвіниці, каплиці, монастир та синагога). До Державного реєстру нерухомих пам'яток України введено 13 пам'яток архітектури місцевого значення та 27 – національного. Під час засідання 37-ї сесії Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у Камбоджі «Дерев'яні церкви Карпатського регіону України» одноголосно внесено до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО ансамбль пам'ятки архітектури 1838–1902 рр. церкви Собору Пресвятої Богородиці в с. Маткові Турківського району [1].

Сакральні пам'ятки окремий туристичний об'єкт Турківського району досліджували В. Слободян, Я. Тарас, Ю. Городиський, В. Вечерський та ін., як одну зі складових частин туристичного потенціалу району – В. Димочкіна, Т. Коберниченко, Л. Безручко та ін. Однак недостатньо дослідженим залишається геопросторове поширення сакральних споруд у Турківському районі. Такі дослідження дають змогу більш комплексно підійти до вдосконалення наявних та розроблення нових туристичних маршрутів.

Проведено дослідження геопросторового поширення сакральних споруд та складено відповідну картосхему (рис. 1). Подаємо коротку характеристику найбільш атрактивних сакральних об'єктів.

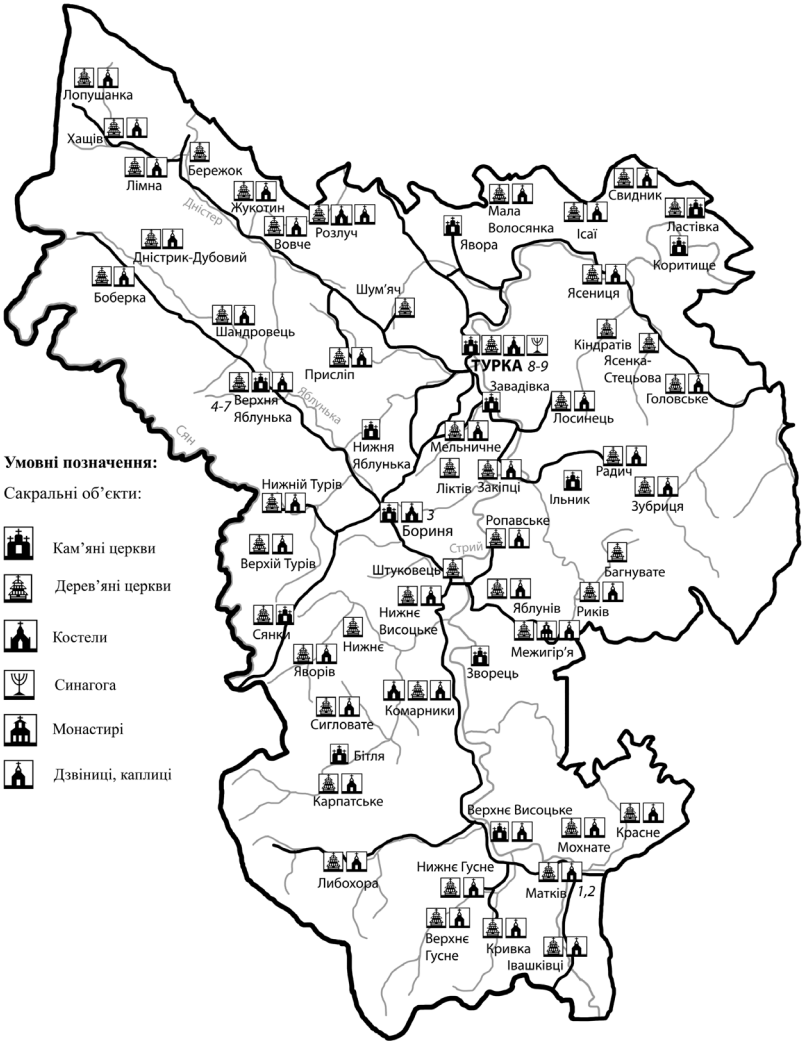

Рис. 1. Геопросторове поширення сакральних споруд Турківського району

1. ***Церкву Собору Пресвятої Богородиці у с. Маткові*** (1, рис. 1) споруджено 1838 року й нині вона входить до списку світової спадщини ЮНЕСКО. Церква тризруба, триверха, належить до храмів бойківського типу. Квадратні зруби (нава ширша) розташовані по осі захід–схід. Обабіч вівтаря прилягають невеликі прямокутні ризниці. Основні об'єми завершують восьмибічні верхи над навою з п'ятьма заломами, а над вівтарем і бабинцем – з чотирма заломами, що увінчані шоломовими банями з маківками і хрестами. Оперізує церкву піддашшя, оперте на східчасті виступи вінців зрубів, під яким на західному фасаді влаштований засклений ґанок. Стіни підопасання, надопасання і заломів шальовані вертикально дошками й лиштвами.

2. Ще однією пам'яткою архітектури національного значення є ***дерев'яна дзвіниця церкви Собору Пресвятої Богородиці (Святого Димитрія)*** (2). Вона зведена 1924 року, у плані триярусна, квадратна, з балконом на другому ярусі. Дзвіниця вкрита наметовим дахом із колосниковою галереєю над ним. Будував цю сакральну споруду майстер Михайло Веклич.

3. У ***смт Борині*** (3) у 1877–1879 роках було споруджено мурований однонефний ***римо-католицький костел Святого Роха***. 1965 року святиню повністю знищили, від неї залишився тільки фундамент. У 1939 році було розпочато будівництво однонефної мурованої святині, яке через війну не було завершено. У 40-х роках недобудований храм стали використовувати як кінотеатр, а в першій половині 90-х років його будівлю передали греко-католикам.

4–5. ***Дерев'яна церква Собору Пресвятої Богородиці*** (4) (1788–1791 років) та її ***дзвіниця*** (5), яка датується початком XVII століття, у ***с. Верхня Яблунька*** входять до реєстру пам'яток архітектури національного значення. ***Храм Собору Пресвятої Богородиці*** – це дерев'яна будівля, яка належить до оригінальних церков бойківського типу. Складається з гранчастого вівтаря, широкої квадратної нави та вужчого квадратного бабинця. До нави прилягають великі, квадратні в плані крилоси, що загалом створюють враження хрещатої церкви. Під піддашшям підвішено багато знищених часом ікон, які походять з колишніх вже сіл Тарнави Нижньої, Тарнави Вижньої, Буківця, Динячого та ін. ***Дерев'яна дзвіниця церкви Пресвятої Богородиці*** у плані квадратна, триярусна, вкрита пірамідальним наметовим дахом.

На другому її ярусі колись була каплиця, оточена відкритою (тепер зашальованою) аркадою.

6–7. Іншими двома об'єктами, які внесені до реєстру пам'яток архітектури національного значення, є ***мурована церква Різдва Пресвятої Богородиці*** (6) XVI–XVIII століть і ***дерев'яна дзвіниця церкви Різдва Богородиці*** (7), що датована 1899 роком.

8. ***Церква Святого Миколая в м. Турці*** (8) 1739 року є пам'яткою архітектури національного значення. Розташована у долині, на півострові, утвореному р. Литмір, на цвинтарі. Це тризрубна, триверха будівля бойківського типу, поставлена зі смерекового дерева. Більша нава і менший бабинець квадратні в плані, а рівноширокий бабинцю вівтар – гранчастий. Нава і вівтар завершені восьмибічними наметами на восьмерикових верхах із двома заломами. Зберігся різьблений дерев'яний іконостас із червоним тлом і золоченою різьбою та іконами з 1739 року. У церкві зберігаються мощі рівноапостольного князя Володимира Великого, святих Димитрія Ростовського, Феодосія Чернігівського, преподобних Лаврентія Чернігівського, Івана Корнянського, Миколая Іскровкорського, мученика Федора Тирона.

9. ***Синагогу в м. Турці*** (9) уперше згадано в документах середини XIX ст. Побудована в стилі романтичного модерну, була вкрита традиційним «карпатським дахом». Низка дослідників відносять синагогу в Турці до класичного галицького стилю єврейського будівництва. Сьогодні в приміщенні синагоги функціонує столярна майстерня.

Як показують проведені дослідження, Турківський район має велику кількість унікальних сакральних споруд, які розміщені рівномірно районом. Картосхему геопросторового поширення сакральних споруд можна використати для складання не лише туристичних маршрутів Турківського району, а й для прокладання майбутніх екологічних маршрутів цим районом та для сприяння активізації туристичних потоків.

Список використаних джерел

1. Дерев'яні церкви Карпат внесли до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://www.unian.ua/culture/803399-derevyani-tserkvi-karpat-vnesli-do-spisku-vsesvitnoji-spadschini-yunesko.html].

2. Городиський Ю. Я. Геопросторова організація паломництва у Львівській області : дис. … канд. географ. наук : 11.00.02 / Городиський Юрій Ярославович.– Львів, 2018.– 322 с.

3. Турківський район [Електронний ресурс] – Режим доступу [https://www.wikiwand.com/uk/ Турківський_район].

4. Слободян В. Церкви Турківського району / В. Слободян,– Львів, 2003. – 200 с.

УДК 338.486.2

Марія Візерська
асистент кафедри туристичного та готельного бізнесу,
Національний університет харчових технологій,
м. Київ

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Класифікація туристичних підприємств – ключ до розуміння побудови функціональної структури туристичного бізнесу, адже основні наукові і практичні напрацювання у сфері розроблення класифікації підприємств ґрунтуються на основі поділу їх за функцією, що вони виконують у туристичному бізнесі.

У спеціальній економічній літературі туристичне підприємство дуже часто трактують як будь-яке підприємство, яке виробляє туристичні товари або надає послуги туристам.

У науковій літературі можна знайти і більш вузьке трактування туристичного підприємства як підприємства, що займається збутом туристичних послуг споживачам.

Туристичною діяльністю в Україні займається велика кількість різних типів туристичних підприємств, що надають послуги туристам, задовольняючи їхній попит. Діяльність туристичних підприємств відрізняється за специфікою виконуваних функцій, обсягами діяльності та задіяних ресурсів, що зумовлює їхню класифікацію та типізацію.

Пропонуємо інноваційну класифікацію туристичних підприємств на основі функціонального їх поділу:

1. Підприємства – виробники туристичних послуг – підприємства, що спеціалізуються на безпосередньому виробництві послуг і благ, які споживають туристи (музейні установи, екскурсійні бюро, підприємства розміщення, харчування і транспортування).

2. Комплектувальники туристичних послуг – підприємства, що створюють туристичний продукт із послуг, вироблених раніше (туроператори).

3. Підприємства збуту – що безпосередньо продають вироблений туристичний продукт (туроператори та туристичні агентства).

Підприємства – виробники туристичних послуг.

Виробників туристичних послуг можна поєднати загальним терміном «туристична інфраструктура», тобто сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності (готелі, туристичні комплекси, кемпінги, мотелі, пансіонати, підприємства харчування, транспорту, заклади культури, спорту тощо), які забезпечують приймання, обслуговування та перевезення туристів.

Відповідно до економічних і соціальних функцій сфери послуг у чистому вигляді є небагато їхніх видів, які формують винятково певний за функціональною спрямованістю сектор.

Окрім прямих туристичних послуг, які забезпечують потреби туристів та підприємств, що їх виробляють, до переліку варто зарахувати *підприємства, що надають послуги туристам опосередковано*:

- *банківські установи* та інші установи аналогічного типу, що надають послуги з безготівкового розрахунку, обміну валют тощо;
- *страхові агентства*, що надають послуги особистого, майнового страхування, страхування життя і здоров'я людини, а також послуги зі страхування на транспорті;
- *державні установи*, що здійснюють візовий контроль, установлюють правила перетину кордону, ввезення і вивезення валюти, певних цінностей та продуктів;
- *установи, що надають інформаційні послуги,* консульства, туристичні системи та ресурси, які діють на некомерційній основі, і головною метою функціонування яких є надання споживачеві різної інформації;
- *установи, що захищають права споживачів* у разі їх порушення;
- *медичні та освітні заклади,* які надають інформаційну підтримку, здійснюють медичне обслуговування поза медичною страховкою тощо.

Комплектувальники туристичних послуг.

На сучасному етапі розвитку у сфері туризму діють різноманітні типи підприємств, що здійснюють туристичну діяльність.

Ключовими суб'єктами туристичної діяльності, які взаємодіють у процесі розроблення та реалізації турпродукту, надання і споживання туристичних послуг, є виробник (організатор) і гуртовий продавець туру – туроператор.

Під туроператорською діяльністю розуміють діяльність щодо формування, просування і реалізації туристичного продукту, яку здійснює на підставі ліцензії юридична особа або індивідуальний підприємець.

Виробничо-обслуговувальна *діяльність туроператорів* передбачає такі етапи:

– формування (комплектацію) турів;
– просування турів;
– гуртова реалізація турів;
– забезпечення обслуговування туристів у межах програми туру;
– контроль і оперативний супровід турів;
– відповідальність за виконання робіт.

Основні функції туроператора: комплектувальна, сервісна, гарантійна.

Комплектувальна функція для туроператора – це комплектація туру з окремих послуг; для турагента – комплектація пакетів турів із транспортними та деякими іншими видами послуг.

Сервісна функція – це обслуговування туристів в офісі під час продажу пакетів турів і на маршрутах.

Гарантійна функція – це забезпечення туристів гарантією надання їм наперед сплачених туристичних послуг в обумовленій кількості і на обумовленому рівні.

Отже, ключовим елементом діяльності туроператора будь-якого типу є пакетування різноманітних послуг. Діяльність туроператора з комплектації послуг, яких він сам не виробляє (послуги готелів, транспортних компаній, розважальних закладів тощо), у туристичний пакет, тур, турпродукт, називається туроперейтингом. Це означає, що туроператор повинен не тільки з окремих послуг зібрати туристичний продукт, адже його функція на ринку послуг складається також із обслуговування туристів, гарантування якості цих послуг та виконання виробником послуг у тому обсязі, який придбає турист.

Підприємства збуту в туризмі.

У секторі туризму найважливішим серед посередників, що доводять туристичний продукт до кінцевого споживача, є *турагент*. Через нього продають переважну більшість туристичних поїздок. Із практики відомо, що придумати і розробити цікавий маршрут подорожі дуже просто, набагато складніше знайти споживача. За великої насиченості

ринку схожими пропозиціями, гострої конкурентної боротьби та обмеженої купівельної спроможності населення турагенти мають найважче завдання – привернути клієнта та умовити його поїхати саме в цей тур, а вже потім укласти з ним договір, отримати гроші, оформити паспорт, візу, квиток, видати ваучер, відправити в поїздку і повернути додому неушкодженим, а на завершальному етапі, можливо, отримати від нього подяку.

За характером здійснюваних операцій *турагент* – це роздрібний продавець. Класичний турагент не створює своїх власних туристичних продуктів, а займається їх перепродажем. Він реалізує послуги кінцевим споживачам – туристам – для їхнього особистого використання.

Турагенти *виконують дві головні функції*: надання інформаційних послуг та збут туристичних послуг. Ринок турагентів наповнений великою кількістю учасників торгових операцій і є прикладом гострої конкурентної боротьби.

Отже, функціональна структура туристичного бізнесу – це складна інтегральна ієрархічна система, ускладнена великою кількістю підприємств економічного профілю, найчастіше – приватної форми власності. Це зумовлено комплексністю туристичного продукту та великою кількістю підприємств – учасників процесу туристичного обслуговування, що надають супутні послуги туристам.

УДК 338.485

Ірина Дидів
асистент кафедри туризму,
Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Сільський зелений туризм – це відпочинковий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості з отриманням послуг та використанням майна, трудових ресурсів селянського або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості, культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону.

Розвиток сільського зеленого туризму зможе забезпечити збільшення доходів селян завдяки наданню послуг із прийому та проживання туристів; облаштування туристичних маршрутів; роботи гідом чи екскурсоводом; транспортного обслуговування туристів; єгерської діяльності (полювання, аматорського та спортивного рибальства); виробництва та реалізації туристам для споживання екологічно безпечних продуктів харчування; надання кулінарних послуг; реалізації товарів народних промислів; оздоровлювальної терапії з використанням продуктів рослинного і тваринного походження; музеїв народного мистецтва; проведення культурно-розважальних заходів з огляду на історико-етнографічну спадщину (сільські фестивалі та народний фольклор) [2].

Пріоритетність розвитку сільського зеленого туризму в Україні зумовлено нагальною необхідністю невідкладного розв'язання соціально-економічних проблем сучасного села. Вважається, що одне господарство, яке надає туристичні послуги, одночасно створює близько 10 нових робочих місць в околиці. Селянські сім'ї, які розпочинають туристичну діяльність, повинні здобути нові навички, а також навчитися основ підприємництва. Розвиток цієї діяльності сприятиме надходженню додаткових прибутків селянським господарством без великих інвестиційних затрат.

Прийняття селянами рішення щодо діяльності сільського зеленого туризму вимагає від них відповідних юридичних, економічних, екологічних знань. Розв'язанням посталих проблем повинні зайнятися спільно органи державної влади, науково-дослідні та навчальні установи, недержавні громадські організації та спілка сільського зеленого туризму [3].

Сільський зелений туризм – корисний як для відпочивальників, так і для господарів-селян, сільських громад, регіонів і держави загалом, оскільки сприяє розвиткові багатьох галузей економіки, пов'язаних із ним. Його розвиток сприяє збереженню селянства як носія української ідентичності, культури і духовності та надає додаткові можливості для популяризації української культури, поширення знань та інформації про історичні, природні, етнографічні особливості України, заслуговує на всебічну підтримку з боку держави.

Сільський зелений туризм як одна із форм несільськогосподарської діяльності сільського населення дає змогу забезпечити стійкий розвиток сільських територій, розширити можливості реалізації продукції особистого господарства та їх диверсифікації, зменшення міграційних процесів завдяки підвищенню зайнятості та доходності сільських жителів, збереження добробуту, природних ресурсів та національних традицій. [1]

Зазначимо, що лише сільський зелений туризм у сучасних економіко-демографічних умовах здатний реально допомогти малим поселенням України вижити. Тож сьогодні вкрай необхідна підтримка малих сіл, оскільки за офіційною статистикою кожного року з карти України зникає 12–15 сіл, а частка міського населення постійно зростає.

Соціально-економічне значення розвитку сільського зеленого туризму для України полягає у тому, що він стимулює розвиток селянських господарств, сприяє розвиткові місцевої інфраструктури, збутові надлишків сільськогосподарської продукції, збільшуючи додаткові прибутки селян, активізує місцевий ринок праці та підвищує зайнятість молоді на селі, сприяє охороні природних ресурсів, насамперед збереженню етнокультурної самобутності українців, створює можливості для змістовного відпочинку незаможних людей [4].

Розвиток сільського туризму розв'язує такі соціально-економічні проблеми села: зменшує рівень безробіття сільського населення, по-

ліпшує благоустрій сільської інфраструктури, стимулює розвиток, відродження і збереження місцевих народних промислів, пам'яток історико-культурної спадщини, підвищує культурно-освітній рівень та екологічну свідомість мешканців села.

Список використаних джерел

1. Гримак О. Перспективи розвитку аграрного туризму в Карпатському регіоні / Гримак О., Вовк М., Джура В. // Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. Серія: економічні науки.– 2017.– Т. 19, № 81.– С. 114–117.

2. Львовська Т. А. Сільський зелений туризм як перспективний напрям розвитку села. Сталий розвиток України: проблеми і перспективи / Львовська Т. А. : зб. матеріалів тез за результатами IV наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених.– Кам'янець-Подільський, 2016.– С. 142–144.

3. Кудла Н. Місце сільського туризму у активізації господарської діяльності на селі. Туризм і розвиток регіону / Н. Кудла // Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи : матеріали міжнародної наукової конференції. – Івано-Франківськ, 2011.– Вип. 3.– С. 277–281.

4. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посіб. / С. П. Кузик.– Київ : Знання, 2011.– 71 с.

УДК 338.48-6:7/8(477+438)

Ольга Четирбук
аспірант кафедри туризму,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
м. Львів

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ПРИКОРДОННІ

Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль у розвитку прикордонних територій України, які стали об'єктом регіональної політики Європейського Союзу. Україна розміщена в центрі європейських транспортних коридорів, що відкриває можливості для міжнародних зв'язків, активізації найбільш результативного залучення прикордонних регіонів України до міжрегіональної та транскордонної співпраці в галузі туризму. Це важливі важелі формування туристичного іміджу України на міжнародному туристичному ринку.

Транскордонне співробітництво в теоретичному плані вивчали зарубіжні та вітчизняні науковці. Зокрема, проблемам транскордонної співпраці присвячені роботи В. Будкіна, О. Вишнякова, О. Гонти (2002), М. Долішнього, С. Дорогунцова, Д. Клімонта (2004), Б. Суховірського, С. Федонюка, Л. Чернюк (2007). Серед зарубіжних учених, які досліджують транскордонне та міжтериторіальне співробітництво, слід назвати С. Банфі, М. Філіппіні, Л. Ханта (2005), К. Лорда, С. Путреву, І. Ші (2008), Е. Кохена, С. Кохена (2012), С. Каусевіча, П. Лінча (2013), Т. Колса, Е. Фенклова, К. Дінана (2013). Вони досліджували основні тенденції регіонального розвитку, узагальнювали досвід діяльності транскордонних об'єднань країн Європи.

Туризм посідає одне з провідних місць у розвитку світового господарства. Щороку дедалі частіше збільшується співпраця між країнами у сфері туризму. Часто сусідні країни розробляють і впроваджують нові напрями розвитку туристичної індустрії. Особливе місце у співпраці України з сусідніми державами відводиться Польщі,

яка одним із найбільших стратегічних партнерів на європейському континенті [3].

Поглиблення транскордонного співробітництва між Україною та Польщею відкриває нові можливості для активізації туристичної діяльності на території України й підвищення конкурентоспроможності туристичних продуктів країни. Завдяки об'єднанню зусиль та мобілізації природо-ресурсного потенціалу сусідніх територій наша держава зможе підвищити рівень туристичної інфраструктури [4].

У 2004 р. Україна та Польща посіли 14-те і 15-те місця у рейтингу країн-дестинацій міжнародного туризму. Україна та Польща – не лише сусіди, а й належать до Центрально-Східного Європейського туристичного субрегіону, який виокремлює Всесвітня туристична організація відповідно до принципу регіональної єдності (континуальності) та особливостей пропозиції турпродукту. У цьому субрегіоні напрями та темпи суспільних реформ були відмінні відповідно до внутрішніх умов кожної країни, тому й рівень соціально-економічного розвитку, а отже, й рівень розвитку національної індустрії туризму також різняться. Зокрема, в Україні лейтмотивом суспільних реформ були відхід від радянського минулого, розбудова незалежної держави на ринкових економічних засадах, укорінення демократії. Польща належить до тих країн постсоціалістичного простору, в яких уже завершені процеси перебудови економіки на ринкових засадах і які є повноправними членами Європейського співтовариства [1].

Якщо розглядати особливості розвитку туризму в Україні та Польщі, то можна ствердити, що туристична політика Польщі спрямована на удосконалення системи внутрішнього та міжнародного туризму завдяки створенню привабливого туристичного іміджу країни в світі, розвитку інфраструктури, збільшенню уваги до збереження культурної спадщини країни. Активна участь Польщі в європейських виставкових заходах має на меті просування традиційного туристичного продукту (активний відпочинок і розваги, культурний, екскурсійний і спортивний туризм) та дещо нового сільського туризму. Польський турпродукт розрахований на активний споживчий віковий сегмент (30–50 років) та розширення пропозиції в сегменті «третього віку». До позитивних чинників збільшення доступності польського турпродукту можна зарахувати розвиток інфраструктури, особливо авіа- та залізничних

перевезень. Водночас саме деякі недоліки інфраструктури та недостатній рівень гарантування безпеки туристів ускладнюють конкурентні позиції країни на європейському ринку. Розвиток туристичної та курортної галузей в Україні впродовж останніх років характеризується позитивною та сталою динамікою. Створення нового іміджу турпродукту, конкурентоспроможного як у середині країни, так і за кордоном, комплексний підхід до розвитку туризму та курортів на регіональному рівні, підтримка розвитку малого та середнього бізнесу в туристичній сфері зумовили неухильне зростання кількості туристів і обсягів наданих їм послуг [1].

Сьогодні експерти зазначають, що українсько-польське транскордонне співробітництво переважно відбувається в межах єврорегіонів, діяльність яких зосереджена на проєктах регіонального розвитку [5]. Також діє польсько-українська стратегія транскордонного розвитку. Стратегія визначає завдання і напрями співпраці польсько-українського транскордонного регіону у соціальній, екологічній та туристично-культурній сферах [3].

У 2002 р. було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України про «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів», а в 2004 році – Закон України «Про транскордонне співробітництво».

Прикордонну співпрацю підтримують програми допомоги Європейського Союзу, наприклад, INTERREG II, а також CROSS-BORDER (у програмі PHARE) [4].

Ми провели експертне оцінювання в межах Ярмарку рекреаційного туризму у місті Львові. Відібрали 9 фахівців – експертів (керівників) з питань транскордонного співробітництва у сфері туризму. Було запропоновано декілька запитань, щодо сучасного стану туристичної інфраструктури українського прикордоння, відповіді на які вони оцінювали за 5-бальною шкалою (1 бал – низький, 2 бали – нижчий за середній, 3 бали – середній, 4 бали – вищий за середній, 5 балів – високий рівень).

Рівень сучасного стану туристичної інфраструктури українсько-польського прикордоння 53% експертів визначили як вищий за середній. Це позитивний показник, який свідчить про те, що співпраця між сусідніми країнами все ж відбувається. Жоден з експертів не позначив низькою оцінкою це запитання, тому низький рівень становить 0%.

Балами, що нижчий за середній та високий оцінили 7% експертів та 33% – середнім балом. Можливо, співпраця ще не досягла належного рівня, проте вживають заходи, які допоможуть дещо підвищити цей показник [2].

Транскордонне співробітництво можна вважати вагомою основою для співпраці у розвитку туризму між країнами: співпраця туристичних організацій, обмін туристичною інформацією, надання допомоги в підготовці спільних проєктів у межах міжнародних програм. Також варто зазначити, що туризм є важливим чинником впливу на суспільні відносини, взаємини між народами у контексті входження України до європейського культурного простору. Тож транскордонне співробітництво між Україною та Польщею є важливим елементом для розвитку туризму загалом.

Список використаних джерел

1. Географічні аспекти розвитку туризму (на прикладі України та Польщі) : монографія / В. Г. Явкін, В. П. Руденко, В. М. Андрейчук, О. Д. Король [та ін.] – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2010.– 344 с.

2. Засадко В. В. Транскордонне співробітництво України: тенденції, проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. В. Засадко.– Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009

3. Підгрушний Г. П. Територіальна організація транскордонного простору: постановка проблеми та практичне значення дослідження / Г. П. Підгрушний // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : зб. наук. пр.– Херсон : ПП Вишемирский, 2009.– С. 374–377.

4. Програма транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна» на 2007–2013 рр. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.pl-by-ua.eu/ua

УДК 338.484

Олександр Захарченко
студент факультету здоров'я, фізичного виховання та туризму,
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ

ТУРИЗМ ЯК СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ: РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Розуміння туризму як самостійного елемента людського буття та як соціально-культурного явища з притаманними йому власними якостями складалося впродовж багатьох століть при тривалому розриві між усвідомленням туризму та його дійсною роллю і значенням у конкретно-історичних умовах.

На сьогодні туризм поступово розвивається і це дає змогу вважати його активною культуротворювальною силою і значущим соціокультурним реагентом, що впливає на соціальні процеси.

Вивчення туризму з позиції соціального явища здійснювала велика кількість науковців, серед яких В. Кифяк, І. Мінич, О. Любіцева, М. Мальська, В. Пазенко, Т. Ткаченко, І. Яковенко та ін. За словами Г. Балабанова, «загалом в Україні туристичну проблематику розробляють представники 19 різних галузей знань: економісти (49% дисертацій), географи (15%) і педагоги (10%)» [1].

В історичній ретроспективі і в наші дні туризм не тільки був і є інструментом діалогу культур, результатом чого стане генезис і формування культурної спільності країн і народів, а також інструментом відокремленої реальності, забезпечуючи формування абстрактної (раціональної) культурної самосвідомості і виконуючи роль підстави раціональної культури.

Як детермінований продукт соціального вільного часу, що тісно пов'язаний із системою цінностей дозвілля, туризм має тенденцію до дедалі більшого зворотного впливу на зміст вільного часу і структуру дозвіллєвих занять, насичуючи їх збільшувальними можливостями щодо розширення різноманітності видів людської діяльності, що має «побутовий» характер.

Зокрема, Л. Ткачук зазначає, що «туризм як багатоаспектний феномен, який охоплює різні сфери життя людей по всьому світу та характеризується стабільністю і динамічністю, забезпечує вагомий внесок у розвиток людської цивілізації. Підтвердженням цього є активна роль туризму в досягненні цілей сталого розвитку людства і розвитку суспільства постіндустріального типу. Поліпшення умов життя населення, збільшення часу на відпочинок завдяки використанню сучасних техніки та технології, політична лібералізація, глобалізація інформаційного простору і якісно вищий рівень транспортної доступності перетворили туризм у багатогранне суспільне явище, атрибутами якого є масовість, транскордонний характер, потужна і розгалужена економічна надбудова» [3].

На нашу думку, у конкретно історичних умовах діалектичної єдності глобалізації світових процесів, соціальної і соціально-культурної регіоналізації туризм не тільки сприяє масовості, стандартизації та уніфікації культури, що, безумовно, можна вважати його негативними проявами, але він перетворюється в засіб подолання відсталості для багатьох регіонів і країн земної кулі, а через регіональний, місцевий, краєзнавчий туризм сприяє у своїй єдності ідентифікації, збереженню та розвиткові локальних культур.

За словами І. Гукалової, «туризм є стабілізатором соціально-економічного розвитку країн і регіонів, навіть окремих містечок. На туристичну галузь у світі впливають науково-технічний прогрес, якість життя населення, збільшення тривалості життя населення і тривалості вільного часу, економічні і політичні чинники. Останні фактори (на відміну від загальносвітових очікувань домінантного впливу соціальних кризових явищ) є найвагомішою загрозою гармонійному розвиткові туризму в Україні сьогодні» [2].

Співвіднесення цінностей дозвілля і вільного часу з туризмом дало змогу представити туристичну діяльність як цілком сформовану систему з комплексом чітко визначених функцій і видів. На рівні пасивного відпочинку туризм виконує функцію релаксації, що сприяє відновленню в людини фізичних, психічних і душевних сил. Найбільш яскраво ця функція виражена в оздоровчому туризмі у туристично-оздоровчих закладах та природних базах відпочинку. У межах активного відпочинку, спрямованого на підтримку здоров'я, релаксацію поєднують

з різноманітними послугами і можливостями. Розвагам та іграм як цінностям дозвілля відповідає розважальний, анімаційний туризм і один із різновидів сучасної туристичної діяльності – екстремальний туризм.

Просвітництво і творчість є найбільш енергоємними цінностями дозвілля і вільного часу. Їм відповідають навчальний, освітній, пізнавальний, самодіяльний, пошуковий, діловий види туризму, завдяки яким людина не тільки формує свої інтелектуальні, духовні якості, а й самореалізується як особистість у різних видах творчої діяльності. Саме освіта і творчість наповнюють туризм максимальним соціально-культурним значенням, без них не обходиться жодна програма туристичної поїздки, оскільки вона містить у разі потреби якщо не повний обсяг, то окремі елементи знайомства людини з новою інформацією та самостійною поведінкою.

Діалектично взаємопов'язані між собою такі цінності дозвілля, як споглядання і свято, з якими співвідносяться екологічний, релігійний, паломницький і подієвий туризм. У сукупності з перерахованими видами туризму всі вони є єдиною системою туристичної діяльності. Сучасна практика туризму вимагає при масовому і водночас диференційованому обслуговуванні споживачів уміння складати і реалізовувати як суто вузькі у видовому відношенні, так і різноманітні за змістом туристичні маршрути.

Список використаних джерел

1. Балабанов Г. В. Динаміка і структура наукового пошуку в галузі туризму і рекреації в Україні: аналітична доповідь / Г. В. Балабанов.– Київ, 2017.– 100 с.

2. Гукалова І. Туризм як чинник розвитку людського капіталу: реалії і проблеми / І. Гукалова // Тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф., 27–28 квітня 2017 р.– Ужгород : Інвазор, 2017.– 182 с.

3. Ткачук Л. Сутність туризму як багатоаспектного суспільного явища/ Л. Ткачук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія.– 2017.– № 2 (66).– С. 109–113.

УДК 338.488.2(477.83)

Орина Доценко
студентка географічного факультету,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
м. Львів

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ КІЛЬКОСТІ ЗАКЛАДІВ РОЗМІЩЕННЯ ТУРИСТІВ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Одним із найважливіших складників туристичної індустрії, який визначає її реальний потенціал, є готельне господарство. За 2000–2010 рр. Львівська область перемістилася з дев'ятого місця на перше за кількістю активних підприємств готельного господарства України. У 2010 р. близько 10% від усіх приїжджих зупинялися у готельних закладах України, які розташовані у Львові [3].

Станом на 2017 рік у Львівській області функціонує 337 закладів колективного розміщення, котрі нараховують 32 927 ліжко-місць. Кількість розміщених – 987 866 осіб, серед яких 138 789 – це іноземні відвідувачі.

Готельні та аналогічні засоби розміщення у 2017 році нараховували 277 одиниць (рис. 1). До їхнього складу належали готелі, які становлять 61% від загальної кількості, тобто 170 одиниць, мотелі – 14% (39 одиниць), хостели – 4%, (11 одиниць) та інші готельні заклади.

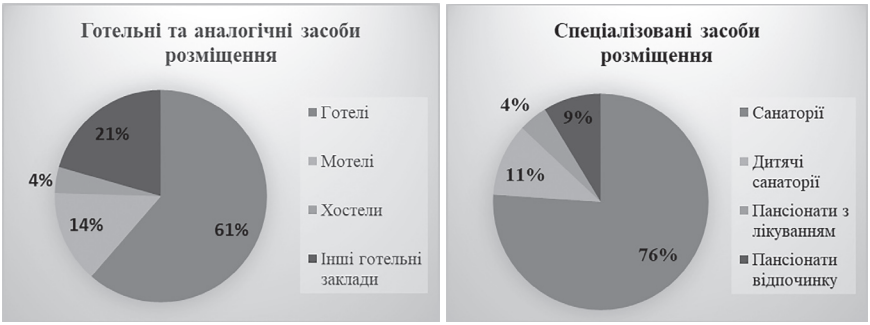

Рис. 1. Готельні та аналогічні засоби розміщення [1]

Упродовж 2011–2017 рр. можна відстежити динаміку зростання кількості готельних закладів розміщення. Це пояснюється тим, що Львівська область стрімко розвивається як популярний туристичний центр, кількість іноземних і внутрішніх туристів зростає і серед підприємців постає необхідність у збільшенні кількості ліжко-місць. Однак непостійну динаміку можна розгледіти в інших закладах розміщення, через те що не всі є популярними і необхідними для цього регіону, а також вагомий вплив здійснює і цінова політика закладів.

Загальна кількість спеціалізованих закладів розміщення – майже 60 одиниць (рис. 1), серед них такі: санаторії – 35 од., дитячі санаторії – 5 од., пансіонати з лікування – 2 од., пансіонати відпочинку – 4 од., бази відпочинку – 14 од. Із кожним роком (від 2011 до 2017 р.) кількість загальних закладів зменшується. Зокрема із 2011 р. на 2012 р. їх стало менше на 11 одиниць, із 2012 на 2013 р.– на 8 од., із 2013 на 2014 р.– на 3 од., із 2014 на 2015 р.– на 9 од., із 2015 на 2016 р.– на 2 од., із 2016 на 2017 р.– на 4 од.

Станом на 2017 рік санаторіїв нараховано 25 од., які з 2011 року почали зменшуватися від кількості 42 од. Залишилася незмінна кількість дитячих санаторіїв (5 од.) і пансіонатів відпочинку (4 од.). Пансіонати з лікування зменшилися від 6 до 2 од. Бази відпочинку та інші заклади оздоровлення теж скоротилися від 26 до 14 од. Це можна пояснити економічною кризою в країні, непопулярністю та відсутністю необхідності таких закладів, недостатнім фінансуванням.

Загалом, проаналізувавши динаміку кількості закладів розміщення у Львівській області (рис. 2), зробимо висновок, що з кожним роком туристичний ринок поповнює новий заклад розміщення. Від 2011 року, за даними Головного управління статистики, у Львівській області було 317 закладів. Наступного року їхня кількість збільшилася на 11 об'єктів. У 2013 р. на ринку вже працювало 342 заклади розміщення. У 2014 році їхня кількість зменшилася на 2 од., що було пов'язано з нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні. За 2013 рік зростання українського ВВП було нульовим, а вже у 2014 р. ВВП впало до 5%. Ринок дуже чутливий до зовнішніх чинників, тому реагує на кожні зміни. У 2015 році кількість закладів ще скоротилася і вже становила 331 од. Із 2016 року ситуація на туристичному ринку почала поліпшуватися, і кількість закладів розміщення становила 343 од. Однак 2017 року цей показник знову знизився до 337.

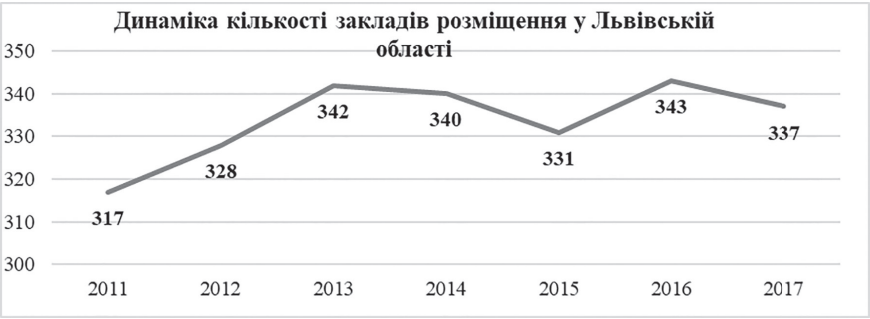

Рис. 2. Динаміка кількості закладів розміщення у Львівській області [1]

Також можна проаналізувати показники із закладів розміщення за районами Львівської області (рис. 3).

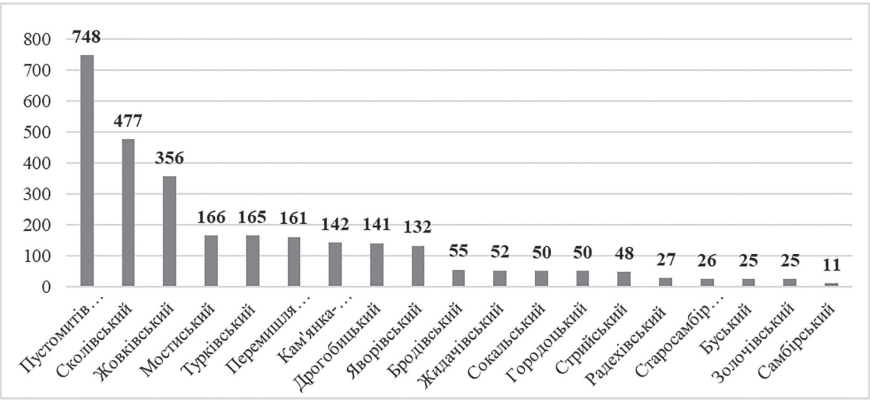

Рис. 3. Кількість номерів у готелях і аналогічних закладах розміщення у розрізі адміністративних районів Львівської області [1]

Лідирують із найбільшими показниками три райони: Пустомитівський із кількістю номерів 748 од., Сколівський – 477 од. та Жовківський з кількістю 356 од. Із найменшим показником – Самбірський район (11 од.). Таку динаміку зростання можна пояснити наближенням адмінрайонів до міста Львова та Карпатського регіону. Середній показник по Львівській області становить 150,3 од.

Епіцентром розвитку готельного господарства регіону надалі залишається місто Львів. Проте останнім часом простежується деяке зменшення частки закладів розміщення у м. Львові, натомість суттєво зросла частка закладів розміщення Сколівського району, що зумовлено розвитком активних видів туризму, але загалом готельне господарство Львівської області упродовж останніх років демонструє високі темпи розвитку [2].

Список використаних джерел

1. База даних Головного управління статистики у Львівській області. [Електронний ресурс].– Режим доступу – http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv/Dialog/statfile.asp?lang=1

2. Ганич Н. М. Просторово-часові аспекти розвитку готельного господарства Львівської області / Н. М. Ганич // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія.– Тернопіль, 2016.– № 1.– С. 170–178.

3. Львівська область займає перше за кількістю підприємств готельного господарства [Електронний ресурс].– Режим доступу – https://www.real-estate.lviv.ua/news2099.html

Наукове видання

**СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ
В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
(18–19 жовтня 2019 року, м. Львів)

Випусковий редактор
Оксана БОРИС

Редактори
Єлизавета ЛУПИНІС, Ольга ГРОМИК

Макетування – ***Степан ОСІНЧУК***

Підписано до друку 18.10.2019. Формат 60×84/16.
Папір офсет. Гарнітура Minion. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 3,72. Обл. вид. арк. 2,5.
Наклад 100 прим. Зам. № 192.

ЛДУФК

Львівський державний університет фізичної культури
Редакційно-видавничий відділ
79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11
тел. +38 (032) 261-59-90
http://www.ldufk.edu.ua/
e-mail: redaktor@ldufk.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
та книгорозповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3354 від 24.12.2008 р.

Друк